

Nasilje nad muškarcima u partnerskim vezama

Glavaš, Mateja

Master's thesis / Diplomski rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Education and Rehabilitation Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:158:795805>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-18**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Education and Rehabilitation Sciences - Digital Repository](#)

Sveučilište u Zagrebu

Edukacijsko-rehabilitaciji fakultet

Diplomski rad

Nasilje nad muškarcima u partnerskim vezama

Mateja Glavaš

Zagreb, listopad, 2017.

Sveučilište u Zagrebu
Edukacijsko-rehabilitaciji fakultet

Diplomski rad
Nasilje nad muškarcima u partnerskim vezama

Mateja Glavaš

Izv.prof.dr.sc. Martina Ferić

Zagreb, listopad, 2017.

Izjava o autorstvu rada

Potvrđujem da sam osobno napisao/napisala rad *Nasilje nad muškarcima u partnerskim vezama* i da sam njegov autor/autorica.

Svi dijelovi rada, nalazi ili ideje koje su u radu citirane ili se temelje na drugim izvorima jasno su označeni kao takvi te su adekvatno navedeni u popisu literature.

Ime i prezime: Mateja Glavaš

Mjesto i datum: Zagreb, 9. listopada 2017.

Sažetak

Problem nasilja među supružnicima/nasilja u partnerskim vezama već je duži niz godina predmet mnogih istraživanja. Prva sveobuhvatna istraživanja ovog problema datiraju od 70-tih godina prošlog stoljeća. Naime u tradicionalnim društvima nasilje u obitelji (među supružnicima)/partnerskim vezama se smatralo privatnom stvari te se nije istraživalo.

Rezultati istraživanja ukazuju da se ovom problemu potrebno posvetiti te da se on javlja gotovo u svim društvenim kontekstima. Ipak, i bez obzira na veliki broj istraživanja u području, nedostaje istraživanja koja su se bavila pitanjem nasilja žena nad muškarcima u kontekstu intimnih odnosa (formaliziranih ili ne). Dugi niz godina, posebice potaknuto feminističkim teorijama, smatralo se kako samo žene doživljavaju seksualno, fizičko i emocionalno nasilje. U zadnje vrijeme sve je više istraživanja koja se bave spomenutim pitanjem. Ovaj rad ima za cilj dati pregled istraživanja koja su ispitivala koje su razlike i sličnosti kod muških i ženskih zlostavljača i žrtava, razliku u viktimizaciji muškaraca i žena, posljedice nasilja te razloge neprijavlivanja nasilja te time doprinijeti razumijevanju ove pojave. Nasilje nad muškarcima danas je sve više prisutan fenomen koji iziskuje preventivne mjere, razumijevanje ove pojave te prikladan tretman za žrtve i počinitelje.

Ključne riječi: nasilje nad muškarcima, žene kao zlostavljači, partnerske veze

Abstract

The problem of violence among spouses/violence in partnerships has been the subject of many researches for a number of years. The first comprehensive research on this problem dates back to the 70s of the last century. Namely, in traditional societies, violence among spouses/partnerships was considered a private matter and was not investigated

The research results suggest that this issue needs to be devoted to it and that it occurs in almost all social contexts. Despite a large number of research in the field, there is a lack of research into the issue of women's violence against men in the context of intimate relationships (formalized or not). For many years, especially motivated by feminist theories, it was thought that only women experienced sexual, physical and emotional violence. More research has been carried out recently to address this issue. Aim od this paper is to give a review of the researches that investigate differences and similarities between male and female abusers and victims, the difference between victimization of men and women, the consequences of violence and the reasons for not reporting violence, thereby contributing to the understanding of this phenomenon. Violence over men today is increasingly presenting an issue that requires preventative measures, understanding of this occurrence, and appropriate treatment for victims and perpetrators.

Key words: violence against men, women as abusers, partner relationship

Sadržaj

1. Uvod.....	6
2. Prevalencija nasilja nad muškarcima u partnerskim vezama	11
3. Karakteristike počiniteljica nasilja u partnerskim vezama.....	19
3.1. Spolni stereotipi.....	19
3.2. Motivi i razlozi nasilja žena nad muškarcima	22
4. Posljedice nasilja nad muškarcima.....	25
4.1. Fizičke posljedice	25
4.2. Psihološke posljedice.....	26
5. Razlozi neprijavlivanja nasilja	28
5.1. Prijavlivanja nasilja nad muškarcima: Interne prepreke	29
5.2. Prijavlivanja nasilja nad muškarcima: Eksterne prepreke.....	29
5.3. Prijavlivanja nasilja nad muškarcima: nejednakosti žena i muškaraca pred zakonom	31
6. Razlozi ostanka u nasilnim partnerskim vezama: perspektiva muškaraca.....	33
7. Prevencija, intervencija i podrška muškarcima.....	37
8. Zaključak.....	41
9. Literatura	44

1. Uvod

U današnjem svijetu još uvijek prepisujemo određene rodne uloge spolovima, iako ne priznaju svi ovu činjenicu. Društveno je uvriježeno da muškarcima kao i ženama možemo uputiti neke specifične vrste ponašanja, zanimanja, uloge u društvu i u obitelji, kao i raspored moći koju svaki spol unutar društva tradicionalno posjeduje. Zbog ukorijenjenosti spolnih razlika, logično je za pretpostaviti kako je i društveno uvjetovana razlika među spolovima unutar veza preslika uvriježenih socijalnih uloga koju tradicija i društvo pripisuju muškarcima i ženama unutar njihovih partnerskih veza, bilo bračnih ili izvanbračnih. Iako društvo ima generalnu sliku o ulogama i ponašanjima muškaraca i žena u vezama, oni su sami ti koji takve stereotype podržavaju i podupiru, zbog čega je još uvijek aktualan stav da su muškarci ti koji imaju veću kontrolu i moć u partnerskim vezama. Nadalje, takav stav proizlazi iz općenitog stajališta koje je ukorijenjeno u okvir patrijarhalne društvene strukture po kojoj je pitanje kontrole i moći, pitanje isključivo muškaraca. Uz takvo tradicionalno stajalište, uz muški spol vrlo često vežemo karakteristike poput suzdržanosti od ekspresije emocija, asertivnosti i agresivnosti (Rudman i Glick 2008; prema Skolnick i sur., 2013). Moramo uzeti u obzir da socijalizacija ima različiti utjecaj na muškarce i žene glede doživljaja nasilja. Tako se muškarce odgaja na način da je dopušteno biti nasilan u određenim situacijama, dok su žene te koje su više submisivne i pasivne. Takav način odgoja utječe na drugačiji pogled na nasilje kod muškaraca i žena što u konačnici dovodi i do drugačijeg doživljaja nasilja (Stark, 2007; prema Melton i Sillito, 2012).

Položaj i moć žena mijenjao se stoljećima. Velikim djelom tome je pridonijelo i obrazovanje koje je postalo dostupno široj populaciji što dovodi do višeg stupnja učenosti čija je direktna posljedica promjena viđenja društvenih vrijednosti, normi i rodnih uloga u društvu. Zato što su bile obrazovanije, žene su postale svjesnije činjenice da muškarci nisu superiorniji u svim aspektima života poput poslovnog, obiteljskog, privatnog i drugim. Postale su dominantnije u svome domu, sve više žena postalo je samohranim majkama te društvo ima manje kontrole nad njima kao prije (Kruttschnitt i sur., 2008). S vremenom, a to se ponajviše odnosi na situaciju neposredne prošlosti i sadašnjosti, žene su te koje su postale bolje pozicionirane u nekim društvenim aspektima života nego što su to muškarci. Možemo reći kako su tradicionalne karakteristike koje se vežu uz ženski spol poput nježnosti, senzibilnosti, topline, razumijevanja za potrebe drugih i komunikativnosti su im u tome i pomogle (Gerber, 1991).

Drugi autori (Fischer i Manstead; 2000; prema Skolnick i sur., 2013) spominju karakteristike poput nemoćnosti (uz koju se veže strah, tuga i osjećaj srama) i spremnosti da pokažu vrlo otvoreno svoje emocije. Neki autori smatraju (Kurdek, 2005; Hyde, 2005; sve prema Jackson i sur., 2014) kako nema toliko značajnih razlika među spolovima u komunikaciji, načinu rješavanja problema, donošenju odluka posebno u partnerskim vezama. Pokazalo se kako muškarci i žene dijele neke zajedničke psihološke varijable te kako su više slični nego što su različiti po nekim karakteristikama. Neki autori (West, 2005; prema Hanson Frieze, 2008) spominju kako važnu ulogu ima rasa i socioekonomski status žene. Zbog navedenih različitih društvenih ograničenja i shvaćanja spolne uloge muškaraca i žena te takve dinamike koja se reflektira unutar veze, problem nasilja unutar obitelji dugo je smatran isključivo pitanjem nasilja nad ženama. Zbog toga što su žene shvaćane kroz povijest kao inferiorniji spol, dugo je vremena bilo nezamislivo da bi se mogle naći u ulozi agresora, a postoje neki autori (Pleck i sur., 1977-78; Fields i Kirchner, 1978, sve prema Flynn, 1990) koji pokušavaju opovrgnuti postojanje i stvarnu rasprostranjenost ženskog nasilja unutar i izvan obitelji čak i unatoč brojnim istraživanjima provedenim na tom području. Potrebno je spomenuti i feministički pokret koji svu pažnju javnosti pokušavao usmjeriti na problem zlostavljanih žena u obitelji držeći da nasilje nad muškarcima nije i ne bi trebao biti glavni predmet istraživanja i brige javnosti (Fields i Kirchner, 1978; Pagelow, 1984; Pleck i sur., 1977-78; sve prema Flynn, 1990). Iz razloga što su žene slabije konstitucije nego muškarci, njihovo agresivno ponašanje ne smatra se toliko ozbiljnim problemom kao kod muškaraca (Graham i Wells, 2002; prema Hanson Frieze, 2008). Ako su žene nasilne ili se agresivno ponašaju, to je iz razloga što već dulje vrijeme trpe zlostavljanje od svoga partnera (Saunders, 2002; Belknap i Melton, 2003; sve prema Melton i Sillito, 2012).

Nasilje nad muškarcima je taboo tema o kojoj se javno ne raspravlja jer se dugi niz godina obraćalo pažnju samo na iskustvo žena u nasilnim vezama (Lewis i Sarantakos, 2001; prema Barber, 2008). Tek 70-ih godina prošloga stoljeća započela su istraživanja o nasilju u bračnim vezama. Agresivno ponašanje partnera smatralo se uobičajenom pojavom i privatnošću svake partnerske veze. Feministički pokreti započeli su se zalagati za kriminalizaciju nasilja u obitelji te se zalagao za specijaliziranje sudova koji se bave isključivo nasiljem u obitelji (Mircandani, 2004). Sam je pokret naišao na veliki problem jer se nasilje u obitelji nije smatralo kaznenim djelom već se na njega gledalo kao na uobičajenu pojavu u društvu. Mnoge osobe koje su izjavile da su doživjele neki oblik nasilja u obitelji, također su izjavile da ne vide razlog zašto bi prijavile kazneno djelo koja se smatra tuđom privatnošću

(Hindelang, 1976; prema Mihalic i Elliott, 1997). U Sjedinjenim Američkim Državama je veliki postotak građana smatrao kako svaka ozljeda koja je posljedica svađe prihvatljiva ukoliko za nju nije potrebna ozbiljnija medicinska pomoć (Mihalic i Elliott, 1997). Nakon tri desetljeća proučavanja ženskog nasilja i poduzimanja različitih mjera kako bi se poduzele određene mjere na tom području, ustanovilo se da su muškarci također učestale žrtve svojih ženskih partnerica. Gelles (1974; prema Hines i Douglas; 2009) je u rezultatima svoga istraživanja pokazao kako supružnici podjednako čine i doživljavaju nasilje. Od tada su započela brojna istraživanja koja su vezana uz učestalost nasilja u partnerskim vezama kako od strane muškaraca tako i od strane žena. Iako postoji razlika u motivima i razlozima zbog kojeg muškarci i žene čine nasilje te u metodi koju odabiru za to, čini se da velike razlike u samoj učestalosti nasilja kojeg vrše muškarci i kojeg vrše žene nema (Busch i Rosenberg, 2004; prema Hines i Douglas, 2009). Nakon što je Steinmetz publicirala svoj članak "Sindrom zlostavljanih muževa" potaknut je ogromni medijski interes, ali i rasprava među znanstvenicima na tom polju (Gelles i Cornell, 1985; Gelles i Straus, 1988; prema Flynn, 1990). Kao reakciju na njen članak mnoge feministice izrazile su svoju zabrinutost o novopridodanoj medijskoj pažnji zlostavljanim muškarcima u čemu su vidjele opasnost da se fokus javnosti skrene s do tada isključivog pitanja o ženskom nasilju (Fields i Kirchner, 1978; Pagelow, 1984; Pleck i sur., 1977-78, prema Flynn, 1990). Kako su Gelles i Straus (1986; prema Flynn, 1990) istaknuli o tome da je cijena skretanja pozornosti na nasilnost žena unutar veza, informacija koja će se iskoristiti za obranu muškog nasilja, a što se i obistinilo kada izvještavaju 1980. da je na sudu informacija o postojanju ženskog nasilja nad muškarcima iskorištena kao argument protiv zlostavljanih žena od strane muškaraca i kao argument protiv skloništa za zlostavljane žene. Politička agenda nekih pisaca također je pokušala diskreditirati postojanje ženske nasilnosti i opovrgnuti Steinmetzovo istraživanje iz straha kako ne bi umanjili ozbiljnost samih žena koje su zlostavljane u partnerskim vezama (na primjer kada Fields i Kirchner (1978, 216; prema Flynn, 1990) komentiraju njen članak: "Steinmetzov članak o nasilju žena prema muškarcima ispunjen je neutemeljenim pretpostavkama koje daju građu za prikriveno opiranje pokretu za pomoć zlostavljanim ženama."). Rijetki, uključujući Steinmetz, ne bi se složili da su službe za zlostavljane žene mnogo veća društvena potreba nego ona za zlostavljane muškarce. Većina istraživača ipak zauzima stav sličan onom od Strausa (1980, 32; prema Flynn, 1990) da "visoke stope nasilja žena nad muškarcima ne smiju odvratiti pažnju od potrebe da se glavno zanimanje da ženama kao žrtvama nasilja kao neposredno pitanje socijalne politike". Straus (1980; prema Flynn, 1990) navodi nekoliko razloga kojima argumentira svoje stajalište:

- 1.) muškarci imaju veću stopu u počinjenja najtežih oblika nasilja (Esquivel Santovena i Dixon, 2012),
- 2.) podaci koji se tiču obiteljskog nasilja ne govore o postotku kada je nasilno žensko ponašanje bilo samo odgovor nasilju kojeg je muškarac inicirao (Hanson Frieze, 2008),
- 3.) žene se nalaze pod većim rizikom od ozbiljnih ozljeda zbog veće snage i dimenzija muškaraca (Anderson, 2005; prema Hanson Frieze, 2008),
- 4.) znatan broj napada na žene se dogodio za vrijeme dok su bile trudne stavljajući na taj način nerođeno dijete u neposrednu opasnost (Goodwin i sur., 2000; prema Lindhorst i Oxford, 2008),
- 5.) ekonomsko i socijalno ograničenje žena u braku je češće nego kod muškaraca.

No, Straus i Gelles (1986; prema Flynn, 1990) ne smatraju da treba odbaciti u potpunosti istraživanja nasilnosti žena samo zato što su muškarci još nasilniji, nego treba fokus usmjeriti prvenstveno na problem nasilja nad ženama iz navedenih razloga. Također, sugerira se da Steinmetz i drugi ne bi trebali istraživati problem zlostavljanih muškaraca te opovrgavati i nijekati činjenicu da su žene također nasilne te da žensko nasilje nije bitno ili da je čak opravdano. Ignoriranje postojanja tog problema označio bi nemogućnost da nasilne žene potraže i dobiju pomoć koja im je potrebna kako bi naučile upravljati stresom i interakcijama na nenasilan način (Steinmetz, 1987; prema Flynn, 1990).

Danja istraživanja provedena s ženama počiniteljicama obiteljskog nasilja pokazala su da je nasilje u obitelji kojeg su vršile povezano s različitim mentalnim oboljenjima kod muškaraca poput depresije, stresa i psihosomatskih simptoma (Cascardi, Langhinrichsen i Vivian, 1992; Simonelli i Ingram, 1998.; Sets i Straus, 1990; sve prema Hines i Douglas, 2009), a postoji i povezanost različitih psihičkih oboljenja i nasilnosti kod žena počiniteljica obiteljskog nasilja (Henning i sur., 2009; prema Larsen i Hamberger, 2015). Također, žene koje zlostavljaju svoje muževe imaju veću vjerojatnost da imaju problema s alkoholom (Ward i sur., 1969; prema Kruttschnitt i sur., 2008). Ustanovljena je pozitivna korelacija između traume, zloupotrebe alkohola i droge i simptoma PTSP-a. Rezultati tih istraživanja dali su jedan novi način gledanja na muškarce i žene koje se bore protiv različitih mentalnih oboljenja ili ovisnosti. Time se pokazalo kako zlostavljeni muškarci imaju veću šansu da se okrenu alkoholu i psihoaktivnim tvarima kako bi se lakše nosili s traumom koja je mogla potaknuti simptome PTSP-a (Kilpatrick i Resnick, 1993; prema Hines i Douglas, 2009). Iako posljedice traumatskog događaja nisu toliko ozbiljne kao kod žena (Mann, 1996.; Stets, i Straus, 1990;

prema Hines i Douglas, 2009), problem ženskog nasilja nad muškarcima mora se shvatiti kao značajni mentalni i zdravstvenim problemom u svijetu kojeg se ne smije ignorirati. Danas je još uvijek prisutan nejednak odnos kod tretiranja muških i ženskih žrtava na pravnom nivou, kod traženja pomoći od strane socijalnih službi, prijavljivanja obiteljskog nasilja i slično. Upravo iz tog razloga potrebno je upoznati i educirati javnost, znanstvenike, socijalne službe, terapeute i sudove kako bi muškarci koji su žrtve i žene koje su počiniteljice nasilja dobili odgovarajuću pomoć.

Nasiljem u partnerskim vezama smatra se svako nasilno ponašanje koje se događa između dvoje bliskih osoba. Ono može uključivati fizičko nasilje (udaranje, štipanje, šamaranje itd), prijetnje povezane s fizičkim i seksualnim zlostavljanjem (neprimjereni dodiri, neprimjereni komentari povezani s izgledom itd.), emocionalno zlostavljanje (kontroliranje pomoću grižnje savjesti manipulacije, prijetnje itd.) i psihičko zlostavljanje (Archer, 2002; prema Randle i Graham, 2011). Lawrence (2003; prema Barber, 2008) definira obiteljsko nasilje kao verbalno, seksualno, emocionalno i ekonomsko zlostavljanje, dok Kelly (1999; prema Barber, 2008) u svojoj definiciji dodaje i kategoriju moći koju osoba ima uz sve navedene vrste nasilja. Nasilje u partnerskim vezama (izvanbračnim i bračnim) se može gledati kao postupak stjecanje kontrole i moći nad drugom osobom koja se osjeća zastrašeno i zauzima pasivnu, podređenu ulogu ili se sama odaje upotrebi nasilja. U literaturi o nasilju nalazimo na termine poput obiteljskog nasilja (engl. *domestic violence*) i obiteljskog zlostavljanja (engl. *domestic abuse*). Pojam obiteljsko nasilje podrazumijeva samo fizičku agresiju, dok obiteljsko zlostavljanje obuhvaća široki raspon ponašanja koje uključuju i financijsko, seksualno, emocionalno i psihološko zlostavljanje. Međutim, mnogi autori koriste prvi termin kako bi obuhvatili širok spektar neželjenih ponašanja, agresivnosti, ponižavanja i prijetnje (Barber, 2008). Posljednjih godina sve se češće upotrebljava termin zlostavljanog supružnika (eng. *battered spouse*). Termin se prije odnosio samo na fizičko nasilje, no kasnije su se pod njim počeli podrazumijevati i drugi oblici nasilja poput seksualnog zlostavljanja. Kada te termine upotrebljavamo u okrilju obiteljskog nasilja (engl. *domestic abuse*), oni se mogu odnositi na supružnike koji su u braku, izvanbračnoj zajednici te na supružnike istoga spola (Barber, 2008).

2. Prevalencija nasilja nad muškarcima u partnerskim vezama

Kada se govori o rasprostranjenosti nasilja općenito, može se reći kako se u većini slučajeva radi o broju koja je uvelike nepouzdana. Usmjeri li se fokus na specifično polje nasilja u partnerskim vezama, ta brojka postaje još prikrivenija zbog malog broja prijavljenih slučajeva nasilja. Imajući to u vidu, nije moguće donijeti konačni sud o točnoj rasprostranjenosti nasilja među partnerima u partnerskim vezama i brakovima. Razmotri li se poseban tip nasilja gdje su muškarci žrtve, a žene agresori, ponovno se nameće dilema gdje dobiveni podaci istraživanjem tog fenomena podrazumijevaju da su muškarci bili spremni priznati zlostavljanje, ali potencijalan broj muškaraca koji trpe zlostavljanje u privatnosti svoje veze je i dalje nepoznat (Leonard, 2003; prema Barber, 2008). Samim time moguće je zaključiti kako se ne može osloniti na službene podatke o rasprostranjenosti nasilja nad muškarcima.

Problem identifikacije muških žrtava nasilja javlja se zbog ekonomskih, socijalnih i kulturnih obilježja društva u kojem se to nasilje javlja. Mnoga istraživanja ne daju stvarnu sliku o rasprostranjenosti nasilja u partnerskim vezama iz razloga što mnoge osobe nisu spremne priznati da doživljavaju nasilje od strane svoga partnera. Taj problem je posebno prisutan kod muškaraca gdje je mali broj njih spreman uopće priznati da je doživjelo nasilje (Hines i Malley-Morrison, 2001). Vezano uz ishode istraživanja nasilja nad muškarcima, potrebno je imati na umu da rezultati istraživanja ovise o metodi kojom se mjeri određena pojava i o onome što se prilikom istraživanja konkretno mjeri. Primjerice, u istraživanju kojeg je provelo Nacionalno istraživanje za nasilja nad ženama¹ dobiveni rezultati možda podcjenjuju stvarnu količinu nasilja nad muškarcima zbog nekoliko razloga: ispitanici su u istraživanju prvo pitani jesu ikada bili napadnuti od strane neke druge osobe te tko je ta osoba bila. No, mnogo ljudi razmišljajući o nasilju i zlostavljanju neće percipirati nasilne činove svojih bližnjih kao takvima. Također, u tome je istraživanju sudionicima zajamčena privatnost te su bili pitani smatraju li da je problem nasilja što ga vrše muškarci veći ili manji problemom ovih dana. Zbog upravljenosti pitanja prema nasilju koje vrše muškarci, sudionici su prvenstveno mislili na nasilje kojeg su počinili muškarci tako da je formulacija istraživanja i samih pitanja odigrala ulogu u konačnom rezultatu istraživanja. Uz navedeno, muškarci kada uzimaju u

---

¹ National Violence Against Woman Survey-NVAWS

obzir nasilje usmjereno prema njima manje će vjerojatno nasilni napad žene registrirati kao nasilje. Također, muškarci su manje spremni prijaviti i nasilje drugih muškaraca, čak i kada je ono rezultiralo ozbiljnim povredama (Tjaden i Thoennes, 2000; prema Hanson Frieze, 2008). Uz problem formulacije pitanja koja se bave ispitivanjem samo određenog fenomena, javlja se i pitanje o ispitivanju subjekta nasilja: kod situacije obostranog nasilja, često se ispituje samo jedna strana, dok je druga strana zanemarena. Problem nastaje kada se ne može razlučiti je li osoba koja se ispituje nasilnik, žrtva ili oboje. Kod obostranog nasilja češće se pretpostavlja kako su žene te koje su žrtve, dok su muškarci češće okarakterizirani kao počinitelji. Čak i kada se bračno nasilje shvati kao zločin u istraživanjima, značajno je manja vjerojatnost žena naspram muškaraca da registriraju svoje ponašanje kao nasilničko, a neke informacije iz provedenih istraživanja idu toliko daleko da pokažu da žene nisu percipirale do 75% svojeg korištenja nasilja unutar partnerskih veza (Mihalic i Elliott, 1997). Steinmetz (1978; prema Flynn, 1990) daje četiri potencijalnih razloga zbog čega je nasilje žena nad muškarcima zadobilo malo pažnje od strane javnosti, policije i do nedavno istraživača:

- 1.) Manjak empirijskih podataka jer nisu provedena dostatna istraživanja za donošenje legitimne teze, a ne jer ti podaci kao i problem zlostavljanja ne postoji.
- 2.) Nepredavanje jednake pažnje nasilju nad muškaraca kao nasilju nad ženama. Ovdje igra ulogu prvenstveno feministički pokret koji je cijelo svijetlo javnosti usmjerio na problem zlostavljanih žena, pritom zanemarujući zlostavljane muškarce jer bi to omelo njihove pokušaje da se bore s problemom nasilja koji stavlja žene u ulogu žrtve. Također, iako se mnogo znanstvenika bavilo proučavanjem nasilja, malo njih se odlučilo fokusirati na nasilje nad muškarcima.
- 3.) Zbog tradicionalne uloge po kojoj trebaju biti dominantniji, muškarci će manje vjerojatno priznati da su zlostavljani od strane žena jer bi se to moglo okarakterizirati kao nemuževno ponašanje. Sram i poniženje koji se javljaju kao reakcija na zlostavljanje u odnosu su s tradicionalnim vrijednostima u društvu između muško-ženskih odnosa.
- 4.) Zbog veće ozbiljnosti fizičkih ozljeda kojima su muškarci skloniji, zlostavljanje žena je lakše vidljivo.

Više istraživanja i autora (Anderson, 2005; Brush, 2005; Holtzworth-Munroe, 2005; sve prema Hanson Frieze, 2012) konstatira da je nasilje u partnerskim vezama obostrano, tj. da ga podjednako doživljavaju i čine oba partnera. U slučajevima obostranog nasilja javlja se problem da se često ispituje samo jedna strana (npr. kako žene doživljavaju nasilje u vezi od strane svojih partnera) dok je druga strana vrlo često zanemarena (npr. koji su razlozi takvog

ponašanja od strane njihovih partnera). Samim time češće se pretpostavlja kod obostranog nasilja kako su žene te koje su žrtve, dok su muškarci počinitelji nasilja. To se može vidjeti i po sigurnim kućama i pozivnim linijama za pomoć žrtvama koje su uglavnom namijenjene ženama (Randle i Graham, 2011). Kod ispitivanja vrste nasilja u partnerskim vezama i njene učestalosti, vidljivo je kako je neke vrste nasilja teže raspoznati od ostalih. Tako se, na primjer, prije uočava fizičko nasilje zbog vidljivih posljedica na tijelu (poput modrica) za razliku od ekonomskog ili emocionalnog nasilja koji za sobom u mnogim slučajevima može godinama ostati neprimijećen (Barber, 2008). Feministi koji su se bavili istraživanjem nasilja u općoj populaciji smatrali su kako podjednaka zastupljenost nasilja među muškarcima i ženama ne znači nužno da su takva ponašanja jednako nasilna. Bitno je uzeti u obzir mnogo čimbenika poput motivacije, shvaćanja događaja, interpersonalne i povijesne karakteristike nasilja. Nadalje, feministi tvrde kako je nasilje u obitelji problem povezan sa spolom gdje su žene uvijek žrtve nasilja, a muškarci su počinitelji. Ako žena počini nasilje nad muškarcem, razlog tome je samoobrana od počinitelja (Johnson, 1995; Saunders, 2002; sve prema Melton i Sillito; 2012). Sam uvid u činjenicu da muškarci jednako tako mogu biti žrtve nasilja, uvelike su uvjetovani kulturom gdje su muškarci ekonomsko, socijalno i politički dominantniji naspram žena (Hines i Malley-Morrison, 2001; prema Randle i Graham, 2011). Ta dominacija muškaraca može se primijeniti u romantičnoj heteroseksualnoj i seksualnoj vezi. Kako bi održali svoju dominaciju u partnerskim vezama, muškarci su socijalizirani tako da je opravdano koristiti nasilje kako bi očuvali svoju dominaciju i moć nad partnericama (Dobash i Dobash, 1979; Hammer, 2003; prema Hines i Douglas; 2009).

Od kada je prvi puta sustavno proučeno obiteljsko nasilje, 1970-ih, iskrsnuli su dokazi koji potkrepljuju postojanje nasilnog ponašanja žena nad svojim muškim partnerima u intimnim vezama. Nakon više od tri desetljeća proučavanja obiteljskog nasilja zabilježeni su slučajevi ženskog agresivnog ponašanja prema muškarcima. Početna istraživanja tog fenomena u partnerskim vezama u Sjedinjenim Američkim Državama pokazala su kako 11,6% partnera doživljava nasilje u braku od svoje partnerice, a to je doživjelo 12,1% partnerica od strane svog partnera. Podaci su bili iznenađujući jer se pokazalo kako je nasilje u braku obostrano (Straus i Gelles, 1986; prema Dobash i sur, 1991). Tako Gelles (1974; prema Hines i Douglas, 2009) u svom revolucionarnom istraživanju govori o "erupciji bračnog nasilja koje se pojavljuje s jednakom učestalošću između muškaraca i žena". Od tada podaci koji govore o stopi rasprostranjenosti nasilja žena nad muškim partnerima (Hines i Douglas, 2009) dolaze iz nekoliko različitih izvora:

- 1.) Statistike kriminaliteta Ministarstva pravosuđa SAD-a u provedenim istraživanjima²,
- 2.) Nacionalno istraživanje nasilja nad ženama³,
- 3.) Istraživanje obiteljskih konflikta prilikom čega se koristi prikladna mjerna skala⁴ i
- 4.) Nacionalna istraživanja obiteljskog nasilja⁵.

Drugi autori (Hines i Saudino, 2003; Morse, 1995; O'Leary i sur., 1989; sve prema Hines i sur., 2007) su došli do istih rezultata koji govore da je nasilje u partnerskim vezama u 50% slučajeva obostrano, dok u 25% slučajeva ga čini isključivo partner ili partnerica. Prisutan je trend opadanja drugih oblika nasilja (npr. prema ženama i djeci), ali je stopa nesmrtonosnog nasilja koje su žene vršile nad svojim partnerima ostala postojana prethodnih 30 godina (Straus, 1995; U.S. Department of Health and Human Services, 2004; prema Hines i Douglas, 2009). Nacionalno istraživanje nasilja nad ženama⁶ pokazuje da je 40% svih ozljeda obiteljskog nasilja unutar jedne godine počinila ženska prijestupnica, a da je 27% od svih ozljeda zahtijevalo medicinsku pomoć te da se 31% svih žrtava bojalo tjelesnog ozljeđivanja. Samim time nametnuo se zaključak kako su žene jednako sklone uključiti se u nasilna djela te da je svake godine sve više partnera zlostavljano od strane svojih partnerica (McNeely i Mann, 1990; prema Dobash i sur., 1992). Nacionalna istraživanja⁷ provedena na fakultetu New Hampshire od 1970-ih do 1990-ih pokazuju stopu opadanja nasilja kojeg vrše muškarci, ali govore o tome kako je stopa nasilja kojeg žene vrše ostala stabilna u periodu više od 17 godina, odnosno od vremena prvog istraživanja poduzetog 1975. godine, pa do zadnjeg iz 1992. godine (Straus, 1995; prema Hines i Douglas, 2009). U istraživanjima su se mjerila različita nasilna ponašanja, a rezultati dobiveni iz tog istraživanja ukazuju na podatak da su se manji napadi poput šamaranja ili udaranja pojavili u 1975. i 1985. u učestalosti od 75 na 1000 muškaraca, a 1992. su takvi slučajevi zabilježeni na 95 od 1000 muškaraca. Teški napadi poput prebijanja su ostali isti na oko 45 od 1000 muškaraca u svim istraživanjima, što je aproksimativno 2,6 milijuna muškaraca koji su godišnje pod ozbiljnim rizikom da pretrpe

---

² National Crime Victimization Survey- NCVS

³ National Violence Against Women Survey-NVAWS

⁴ Conflict Tactics Scale-CTS

⁵ National Family Violence Surveys-NFVS

⁶ National Violence Against Women Survey-NVAWS

⁷ National Family Violence Surveys

⁸ National Alcohol and Family Violence Survey

fizičku ozljedu (Straus i Gelles, 1986; prema Hines i Douglas, 2009). Zbog toga je jedan od suradnika Steinmetz (1977; prema Dobash i sur., 1992) u istraživanju nasilja žena nad muškarcima javno iznio postojanje sindroma zlostavljanog muškarca (eng. *battered husband syndrome*). Neki autori (Makepeace, 1983; Marshall i Rose, 1987; Bookwala i sur., 1992; prema Hanson Frieze, 2008) tvrde kako su žene jednako, ako ne i nasilnije prema svojim partnerima nego što su muškarci. Dokaz tome je učestalost ubojstva u braku gdje se prema statistikama može primijetiti slična stopa ubojstva. Istraživanje povezana s počiniteljicama ubojstva u Sjedinjenim Američkim Državama pokazuje kako 45-60% žrtvi su bili intimni partneri (Jurik, 1992; Goetting, 1995; Mann, 1996; Jensen, 2001; sve prema Kruttschnitt i sur., 2008).

Podatak iz Sjedinjenih Američkih Država pokazuje kako je 1994. godine bilo 167000 muškaraca koji su bili zlostavljani od strane svoje partnerice (Carven, 1997; prema Hines i Molley-Morrison, 2001). Podaci iz Nacionalnog istraživanja nasilja nad ženama⁹ koji su dobiveni na uzorku od 8005 muškaraca i 8000 žena pokazali su kako je 7% muškaraca izjavilo da ga sadašnji partner fizički zlostavlja (Tjaden i Thoennes, 2000; prema Hines i Molley-Morrison, 2001). Problemom ovog istraživanja se smatra to što su ispitivači rekli ispitanicima kako se radi o istraživanju njihove sigurnosti (eng. *personal safety*). Pretpostavlja se kako mnogi ispitanici nisu pod time podrazumijevali nasilje koje doživljavaju od strane svojih partnera kao prijetećima po život. Straus (1980; prema Hines i Molley-Morrison, 2001) je analizirao podatke nacionalnog istraživanja obiteljskog nasilja¹⁰ iz 1975. godine provedeno na 2,6 milijuna ispitanika. Pokazalo se kako 11,6% supružnika izjavilo kako su više puta bili žrtve ozbiljnog nasilja (eng. *severe violence*) svojih partnerica. Pod ozbiljnim nasiljem podrazumijevalo se udaranje, premlaćivanje, uporaba hladnog oružja itd. Straus i Gelles (1985; prema Hines i Molley-Morrison, 2001) su zajedno proveli slično istraživanje na uzorku od 6002 para. U uzorku 12,4% muškaraca izjavilo je da je doživjelo fizički napad od strane svoje supružnice. Ovaj podatak ne bi bili toliko iznenađujući da nisu dobiveni slični podaci koji pokazuju kako i žene doživljavaju u sličnoj mjeri nasilje od strane svojih partnera. Uspoređujući ove podatke možemo primijetiti lagani porast broja muškaraca koji izjavljuju da

---

⁹ National Violence Against Woman Survey-NV

(<https://www.documentcloud.org/documents/2645932-National-Violence-Against-Women-Survey.html>)

¹⁰ National Family Violence Surveys-NFVS

su žrtve nasilja od strane svojih partnerica. Možemo pretpostaviti kako su muškarci godinama postajali informiraniji o ponašanjima svojih partnerica koje mogu imati štetne posljedice po njih. Zanimljiv je podatak Georgea (1999; prema Dutton i Nicholls, 2005) koji je iznio rezultate svog istraživanja u kojem se ispostavilo da muškarci doživljavaju više zlostavljanja i seksualnih prestupa (14%) od strane žena nego što je to obratno (7%).

Iako dosadašnji autori govore o istoj ili vrlo sličnoj stopi nasilja koje čine muškarci i žene, istraživanja (Langhinrichsen-Rohling i sur., 1995; Hamberger i Guse 2002; Melton i Belknap 2003; Henning i Feder 2004; Hester 2009; sve prema Enander, 2011) provedena u svijetu i dalje upućuju na činjenicu da su žene češće zlostavljane. Takva se istraživanja provode godinama i upućuju na rezultate kako su veći izgledi da će žena biti žrtva nasilja u vezi ili braku te da će biti ozlijeđena u svojem domu. Schwartz (1987; prema Dobash i sur., 1992) nakon provedene analize istraživanja primijetio je kako žene trinaest puta češće traže privatnu medicinsku pomoć u slučaju partnerskog nasilja. To ide u prilog policijskim i medicinskim izvještajima koji u svojim podacima imaju veći postotak žena (čak do 94%) kao žrtve doživljenog nasilja. Istraživanje Djikanović, King i Bjegović-Mikanović (2013) provedeno u Republici Srbiji na uzorku od 12646 osoba pokazalo je kako žene 1.7 puta češće doživljavaju nasilje za razliku od muškaraca. Pokazalo se također da osobe nižeg obrazovnog statusa su u većem riziku da dožive nasilje u obitelji nego osobe višeg obrazovnog statusa. Osobe koje su izjavile da doživljavaju psihičko nasilje u obitelji imale su češće zdravstvene probleme. Zanimljiv je rezultat koji pokazuje da su mlađi muškarci u većem riziku da budu žrtve nasilje nego što su stariji muškarci. Kod muškaraca doživljeno nasilje uopće nije bilo povezano s obrazovnim statusom. Muškarci koji su živjeli u ruralnim područjima bili su u većem riziku da se izlože obiteljskom nasilju.

Seksualno i psihološko nasilje teže je mjeriti i samim time dobiti podatak koji bi obuhvatio raširenost tih vrsta nasilja. Kada se govori o zastupljenosti svih vrsta nasilja u vezama dobivena je statistika iz istraživanja provedenoga na 1650 supružnika i intimnih partnera u dobi između 15 i 49 godina. Rezultati istraživanja ukazuju da najviše partnera doživljava ekonomsko nasilje (32,8%), zatim emocionalno nasilje (22,2%), fizičko (25,2%), a potom i seksualno nasilje (17,7%) (Sarkar i sur., 2007; prema Kumar, 2012). Machado i suradnici (2016) proveli su online istraživanje na uzorku od 1557 muškaraca koji su se nalazili u heteroseksualnoj vezi. U istraživanju je korišten upitnik CTS2 (Straus i sur., 1996; prema Machado i sur., 2016) kojim se je dobilo da je 91% muškaraca doživjelo barem jedan oblik

fizičkog, psihološkog ili seksualnog nasilja od strane svoje partnerice. U posljednjih godinu dana najviše ih je doživjelo psihološko nasilje (85,4%), fizičko nasilje (47,2%) te seksualno nasilje (29,2%). Kod psihičkog nasilja izjavili su kako su njihove partnerice vikale na njih (73%), vrijeđale i psovale (69,7%) te ih namjerno provocirale (61,8%). Žene najviše koriste psihološko nasilje protiv svojih partnera, no u određenim situacijama koriste i fizičko nasilje. Može se pretpostaviti kako će žene vrlo često prije upotrijebiti psihološko i emocionalno nasilje protiv muškaraca iz razloga što su verbalno dominantnije, a fizički slabije. Nadalje, istraživanja (Anderson, 1998; Hines i Saudino, 2003; Struckman-Johnson, 1988; sve prema Hines i Douglas, 2009) koja su se bavila pitanjem seksualnog nasilja provedenim na studentima, pokazuju da ih je čak do 33 % izvijestilo o tome da su pretrpjeli neki oblik ženskog agresivnog ponašanja (bilo verbalnog bilo fizičkog) koje uključuje prisilno sudjelovanje u seksualnom ponašanju ili seksualnom odnosu. Taktike koje su žene koristile kako bi prisilile muškarce na seksualni odnos bile su većinom verbalnog tipa iako neki muškarci i žene sugeriraju kako žene ponekad rabe i fizičku silu za ostvarenje vlastitih seksualnih ciljeva. U istraživanju seksualnog nasilja u braku 20% muškaraca izjavljuje da su pretrpjeli neki oblik seksualnog nasilja nad njima (Hines i Saudino, 2003.; Struckman-Johnson, 1988; sve prema Hines i Douglas, 2009). Izvješća govore kako su žene najčešće prisilile muškarce na seksualni odnos bez kondoma (21,3%) te na seksualni odnos protiv njihove volje (14,6%), a ozlijeđeno ih je sveukupno 13,5%. Postotak varira ovisno o definiciji što su muškarci podrazumijevali pod seksualno agresivnim ponašanjem. Podatke iz Nacionalnog istraživanja kriminalnog zlostavljanja¹¹ koje je Weiss (2010; prema Cook i sur., 2016) analizirao iz 2010. godine pokazale su kako je 9% muškaraca izjavilo da je doživjelo seksualno uznemiravanje. Sveukupno 43% muškaraca izjavilo je kako je seksualno nasilje doživjelo od strane žena, dok 51% od strane muškaraca. Prosječna dob kada su muškarci prvi puta bili prisiljeni na seksualni odnos iznosila je 18 godina. Time je vidljivo kako muškarci doživljavaju seksualno uznemiravanje otprilike podjednako od oba spola. Seksualno uznemiravanje se ne događa samo od strane muškaraca kako ističe feministička teorija po kojoj muškarci imaju veće privilegije i veću moć u našem društvu nego što to imaju žene. Na posljetku se ispostavilo kako je znatan broj muškaraca doživjelo neki oblik seksualnog uznemiravanja koji je potom rezultirao određenim posljedicama. Veliki manjak ove studije jest da se ne zna odnos između počiniteljice i žrtve seksualnog uznemiravanja (Cook i sur., 2016). Kako su ispitanici bili stariji od 18 godina i 2/3 ispitanika je bilo u nekom obliku

---

¹¹ National Crime Victimization Survey

partnerske veze (oženjeni, rastavljeni i žive s izvanbračnom partnericom), može se pretpostaviti da su i u vezama doživjeli neki oblik seksualnog uznemiravanja ili neki drugi oblik nasilja.

Informacije prikupljene prilikom dvojnih uhićenja kada policija ne može odrediti tko je nasilnik, a tko žrtva, te jesu li žena i muškarac obostrano nasilni, omogućile su da istraživači istraže moguće spolne razlike između muškaraca i žena koji pribjegavaju fizičkom nasilju. Podaci o uhićenjima iz jednog srednjepozadnog grada u SAD-u iz 1997. (Melton i Belknap, 2003; prema Hines i Douglas, 2009) su pokazali razlike u metodama nasilja koje su koristile žene i koje su koristili muškarci: muškarci su se upuštali u teže oblike nasilja, npr. bili su prijemljiviji da koriste smrtonosne i nesmrtonosne prijetnje, da guraju svoje partnerice, grabe ih i povlače za kosu, da fizički obuzdavaju svoju partnericu ili je jednostavno uguše, da je pokušaju spriječiti da pozove policiju i slično. Kod žena je bilo vjerojatnije da se posluže gađanjem muškaraca s predmetom, da udare ili pregaze svog partnera vozilom, da ga pokušaju ugristi ili napast vatrenim oružjem. Nije postojala razlika u spolu kod šamaranja, udaranja šakom, lupanja, pikanja nožem ili ozljeda poput porezotina, ogrebotina, slomljenih kostiju i slomljenih zubi. Istraživanje provedeno na nasilnim prijestupnicima iz Shelbyja, Tennessee, SAD, u trajanju od prosinca 1997. do ožujka 2001. dobilo je slične rezultate, ali je i proširilo saznanje o tome problemu (Henning i Feder, 2004; prema Hines i Douglas, 2009). Ono što je istraživanje potvrdilo je to da se muškarci upuštaju u teže oblike nasilja poput gušenja, forsiranja na seksualnu aktivnost i prijetnje ubojstvom, te da to čine češće od žena, ali žene će vjerojatnije iskoristiti vatreno oružje. Također, muškarci su imali dužu kriminalnu povijest i više problema sa zlouporabom alkohola i psihoaktivnim tvarima. No, nikakva spolna razlika nije pronađena u mjeri u kojoj su žrtve ozljeđivane, učestalosti i ozbiljnosti psihološkog zlostavljanja, prijetnji samoubojstvom, uhođenja ili stope maloljetničkih uhićenja. Zaključno istraživanje (Busch i Rosenberg, 2004; prema Hines i Douglas, 2009) se bavilo istraživanjem razlika između 45 muškaraca i 45 žena koji su bili osuđivani prijestupnici u Sjevernoj Karolini, a koji su bili obvezani da pohađaju terapiju kao dio uvjetne kazne. Istraživanje je pokazalo da iako muškarci imaju dužu povijest prekršaja po pitanju obiteljskog nasilja i drugih nenasilnih kriminalnih prekršaja od žena, većina žena je isto imala kriminalnu prošlost. Ovo istraživanje je otkrilo da ne postoje razlike u spolu i broju prijašnjih uhićenja zbog nasilja u obitelji kod počinitelja s prethodnim prekršajima zakona ili poviješću nasilnih zločina izvana obitelji. Također, muškarci su počinili više nasilnih činova prilikom uhićenja, ali su oba spola podjednako bila sklona činjenju teških nasilnih činova. Ne postoje

razlike u spolu kod količine ozljeda koje su zadobile žrtve, ali postoje razlike u spolu u metodi korištenoj da se nanese ozljeda. Žene su bile sklonije korištenju oružja ili predmeta, dok su muškarci koristili samo svoje tijelo da nanesu ozljede. Na kraju ne postoji razlika između spolova u problemima sa zloupotrebom droge i drugih psihoaktivnih tvari, konzumacijom droge prilikom uhićenja ili vrstom psihoaktivnih tvari koju su počinitelji zloupotrebljavali. Važnost poznavanja spolnih razlika kod upotrebe nasilja dolazi od potrebe da se istraži taj fenomen jer se pomoć ženama koje su nasilne prema svojim muževima ili partnerima može razlikovati od pomoći nasilnim muškarcima. Što se tiče kontinuiteta fizičkog nasilja, O'Leary i sur. (1989; prema Hines i Molley-Morrison, 2001) su iznijeli podatak kako je prije braka 44% žena bilo fizički nasilno prema partnerima, 18 mjeseci nakon stupanja u brak njih 36% je bilo agresivno, nakon 30 mjeseci 32% žena je bilo agresivno. Drugi autori (McHugh i sur., 1993; prema Hanson Frieze, 2008) tvrde kako su mlade žene više agresivne prema svojim izvanbračnim partnerima za razliku od onih koje su stupale u brak. Prema ovim podacima može se reći kako se fizičko nasilje smanjuje stupanjem u brak i duljinom partnerske veze.

3. Karakteristike počiniteljica nasilja u partnerskim vezama

3.1. Spolni stereotipi

Jedno od najčešćih vjerovanja je to da muškarci i žene imaju različite osobine ličnosti. Istraživanja pokazuju da se ljudi u pravilu slažu oko toga koje su osobine karakteristične za pojedini spol, a te se karakteristike nazivaju stereotipima. Pozitivne stereotipne osobine žena koje se u pravilu navode, a društveno su poželjne: briga za druge ljude kao i odgovaranje i prilagođavanje tuđim potrebama; a žene su pritom okarakterizirane kao tople, empatične, traže da budu više kontakta s drugim ljudima, dok su muškarcima pripisani asertivnost, neovisnost i branjenje vlastitih uvjerenja kao pozitivne osobine koje označavaju razvitak vlastite individue i izražavanje vlastitih potreba (Eagly i Steffen 1984; Brody 1999; Rudman i Glick 2008; sve prema Skolnick i sur., 2013). Negativni stereotipi koji se navode o ženama su: pretjerana nesebičnost zbog koje se osoba žrtvuje zbog ostalih i tako postaje emocionalno ranjiva, a žena se karakterizira kao bespomoćna, osjetljiva i pretjerano osjećajna, dok se kod muškaraca kao negativni stereotipi navode pretjerana briga za sebe i nametanje vlastite volje nad ostalima s ciljem postizanja nadmoćnosti, pokoravanja pa čak i uništavanja drugih, a muškarci su pritom opisani kao dominantni, diktatorski i egoistični (Gerber, 1991).

Različite teorije su ponudile svoja rješenja zbog čega djeluje kao da muškarci i žene imaju tako različite osobnosti. Na primjer, jedna od teorija smatra da je to rezultat biološke raznolikosti između spolova, dok druga teorija socijalnih uloga (Eagly i sur., 2000; prema Skolnick i sur., 2013) kao glavni uzrok navodi različitu vrstu socijalizacije u mladosti. Prema toj teoriji društvo određuje uloge koje su posebno namijenjene muškarcima i ženama, a sadrže u sebi određena vrsta ponašanja, emocije i osobine prepisane svakoj ulozi. Treća teorija se bavi strukturom moći i različitim ulogama koje proizlaze iz takve raspodjele moći, a koje onda uvjetuju različite oblike ponašanja zbog čega se čini da muškarci i žene imaju tako različite osobnosti, iako je ta razlika samo produkt različitih uloga koje oba spola obnašaju. Primjerice, muškarci u pravilu imaju ulogu vođe u heteroseksualnim romantičnim vezama zbog čega djeluju asertivno i dominantno, dok žene zauzimaju ulogu pratitelja zbog čega djeluju jako prilagodljivo i podređeno. Jedna od glavnih uloga koju muškarci i žene igraju u svome životu je bračna uloga. Unutar braka muškarci u pravilu posjeduju više moći nego žene, a ta se moć može izraziti na mnogo različitih načina. U većini slučajeva muškarci tu moć izražavaju putem uvjeravanja i utjecaja, no, ponekada i upotrebom nasilja koristeći se metodom prisile i kontrole, a bračno nasilje se smatra oblikom uspostavljanja kontrole nad supružnikom (Dutton i Goodman, 2005; prema Hanson Frieze, 2008). Johnson (1995; prema Randle i Graham, 2011) ističe kako muškarci koriste nasilje kako bi uspostavili kontrolu nad sadašnjim i budućim ponašanjem partnerice. Razlog tome jest odgoj u patrijarhalnoj sredini gdje vlada dominacija muškaraca. Samim time oni su stavljeni u jedan obrazac ponašanja koji se od njih očekuje i svaka suprotnost s takvim obrascem ponašanja dovodi u pitanje njihovu ulogu. Spoznaja da muškarac može biti seksualno zlostavljan dovodi u pitanje njegovu muževnost i dosadašnja uvjerenja što znači biti muškarac. Ustvari, može se reći kako su spolne uloge te koje utječu na percepciju o seksualnom uznemiravanju muškaraca od strane žena (Cook i sur., 2016). Također, vrlo čest spolni stereotip s kojim se možemo susresti je da su muškarci seksualno nezasitni te da je svaki seksualni kontakt dobrodošao (Clay-Warner i Burt, 2005; prema Stemple i Meyer, 2014). Takav stereotip doprinosi vjerovanju da seksualno zlostavljanje kod muškaraca ne postoji, bilo u vezi ili izvan nje. Društvo također ima vjerovanje da muškarci ne doživljavaju psihičku bol kao što to doživljavaju žene (Koss i sur., 2007; prema Stemple i Meyer, 2014).

Poučavajući feminističku teoriju može se primijetiti kako je u toj teoriji fokus na ženama kao žrtvama nasilja. Feministi smatraju kako nasilje od strane muškaraca nikada nije rezultat provokacije, nemogućnosti kontrole, nasljeđa ili da je to možda izolirani incident. Nasilje nije

rezultat nevolje, smanjenih intelektualnih sposobnosti, korištenja alkohola i drugih psihoaktivnih tvari, duševne bolesti ili rezultat vanjskog utjecaja (Corvo i Johnson, 2003; prema Dutton i Nicholls, 2005). Iako sama teorija nije isključila vjerojatnost postojanja muškarca kao žrtva nasilja žena, ona sama ističe kako su žene više vulnerabilnije. Samim time se pretpostavlja da su žene te koje su osjetljivije, pasivne, čiste itd. (Miller, 2004; prema Stemple i Meyer, 2014). Ako su žene nasilne prema muškarcima, moramo uzeti u obzir kontekst u kojem se nasilje događa jer žene nisu socijalizirane na način da bi bile nasilne (Stark, 2007; prema Melton i Sillito, 2012). Ne pridodajući te moguće karakteristike i muškarcima dolazimo do zaključka da zlostavljanje muškaraca gotovo da ne postoji ili da je to vrlo rijetka pojava. Feministkinje imaju opravdani strah od upoznavanja javnosti s činjenicom da postoje zlostavljani muškarci koji su žrtve svojih nasilnih partnerica zbog čega bi iznošenje činjenice u javnost o zlostavljanim muškarcima u vezama zasjenilo ozbiljnost problema isključivo zlostavljanih žena (Gelles i Cornell, 1985; prema Flynn, 1990).

U istraživanju koje je proveo Gerber (1991), studenti su pitani da pročitaju opis oženjenog para i da potom rangiraju muškarca i ženu na ljestvici stereotipnih osobnosti ličnosti. U jednome slučaju muškarac je bio opisan kao nasilan prema ženi, a u drugom slučaju uloge su bile zamijenjene te je žena bila opisana kao nasilna osoba. Rezultati istraživanja govore o tome da kada je muškarac bio označen kao nasilnik, on i žena su bili shvaćeni na tradicionalan stereotipnan način. Ispitanici su okarakterizirali nasilnog muškarca s pozitivnim i negativnim stereotipnim osobinama tipičnima za muškarce, a ženu sa stereotipnim pozitivnim i negativnim osobinama tipičnima za žene. No, kada se situacija okrenula, a žena je preuzela ulogu nasilnika u braku, spolni stereotipi su se isto tako zamijenili- žena je bila doživljena na način kako se inače na stereotipnan način doživljavaju muškarci. Rezultati ovog istraživanja govore o tome da se nasilna osoba bilo kojeg spola doživljava s osobinama "tipičnog muškarca", a zlostavljana osoba bilo kojeg spola se doživljava kao da ima osobine "tipične žene". No, pronađene su i neke razlike kada su se usporedila oba slučaja: ispitanici su doživjeli zlostavljanu ženu kao veću metu fizičke agresije nego muškarca, te shodno tome ženu su također doživjeli manje sposobnu da se nametne i više bespomoćnu i ranjivu. Nasilnu osobu su ispitanici opisali kao asertivnu i neovisnu, što su pozitivne karakteristike, što je možda i iznenađujuće s obzirom da bi se moglo očekivati da će agresor biti shvaćen u isključivo negativnome svijetlu. No, istraživači i znanstvenici koji su radili sa stvarnim ljudima napominju kako se agresija često povezuje s društveno pozitivnim osobinama, jer ljudi mogu koristiti agresiju kako bi pokazali vlastitu vrijednost i zadobili poštovanje i

odobranje od ostalih. Nadalje, istraživanje je pokazalo kako mnogi ljudi i dalje vjeruju kako su određeni oblici bračnog nasilja djelomično potrebni, normalni i poželjni. Još jedan zaključak istraživanja koji je bio iznenađujući je to da su ispitanici zlostavljanu osobu povezivali s pozitivnim osobinama, što može značiti da su zlostavljanu osobu vidjeli kao da izražava veliku količinu topline i brige, što se podudara i s kliničkim zapažanjima koja govore da se žrtve često brinu i izražavaju toplinu prema svojim agresorima.

Susrećući se s mnogim takvim stereotipima u društvu ne iznenađuje što su to kod nekih osoba prihvaćeni društveni stavovi i uvjerenja. Mnoge osobe na ovakve stavove o muškarcima imaju usađeno u sebi na podsvjesnoj razini te ih nisu svjesni dok se sami ne nađu u situaciji koja pobuđuje iznošenje takvih stavova. Također, mnoga ta uvjerenja su postala dio društvene svakodnevice i svako kršenje istih izaziva društvenu nelagodu. Kako bi društvo prihvatilo činjenicu da svaki njegov član može biti žrtva i počinitelj nasilja, važno je educirati najmlađe članove društva te omogućiti potrebnu pomoć onima kojima je potrebna.

3.2. Motivi i razlozi nasilja žena nad muškarcima

Iako su stope nasilnih ponašanja kod muškaraca i žena praktično jednaka, motivi i posljedice njihova nasilja nisu. Neke studije (Cate, Henton i sur., 1982; Felson i Messner, 2000; Follingstad i sur., 1991; sve prema Hines i sur., 2007) su pokazale kako mnoge žene ne ističu da je uporaba fizičkog nasilja bila u svrhu samoobrane. Kao motivacija za uporabu nasilnog ponašanja prema svome partneru bila je većinom ljubomora, ljutnja, osveta zbog ranije nanesene emocionalne boli, zbuđenost i želja da se dobije moć i kontrola nad partnerom. Iako veći broj žena koristi nasilje kao oblik samoobrane za razliku od muškaraca, primarni razlog uporabe fizičkog nasilja spominje se moć i kontrola nad muškim partnerom (Felson i Messner, 2000; Rouse, 1990; sve prema Hines i Malley-Morrison, 2001). U prilog tome ide i podatak koji govori kako u 73% slučajeva žena je ta koja je prva upotrijebila fizičku silu (Bland i Orn, 1986; prema Dutton i Nicholls, 2005). Drugo istraživanje (Mason i Blankenship, 1987; prema Hines i Malley-Morrison, 2001) ističe kako potreba za priznanjem s kombinacijom visoke razine stresa i lošom inhibicijom emocija mogu biti snažan motiv za agresivnim ponašanjem kod žena. Neki od razloga zbog kojeg jednako muški i ženski spol koriste nasilje nad svojim partnerima su: psihopatologija, problemi vezivanja, agresija, uzbuđenje, loše vještine rješavanja problema, ozljede glave, biokemijske promjene u tijelu, osjećaj nemoćnosti, stres, nedostatak resursa (Holtzworth-Munroe i sur., 1997; prema Dutton i

Nicholls, 2005). Drugi autori (Follingstad i sur., 2002; prema Dutton i Nicholls, 2005) spominju nesigurnu privrženost i ljutiti temperament kod muškaraca i kod žena kao prediktore nasilja u partnerskim vezama. Nadalje, možemo pronaći podatke koji nam govore kako žensko nasilje je vrlo često povezano s psihopatologijom. Takva istraživanja vrlo često su povezana s konzumacijom alkohola i psihoaktivnim tvarima (Larsen i Hamberger, 2015).

Walker (1984; prema Flynn, 1990) navodi ipak kako žene najvjerojatnije koriste nasilje kako bi se oslobodile muževog pritiska ili kao reakciju na njegovo nasilno ponašanje. Belknap i Melton (2003; prema Melton i Sillito, 2012) se također slažu sa činjenicom da je većina žena počinila nasilje u svrhu samoobrane ili kao osvetu svome partneru. Slični rezultati dobiveni su i kod istraživanja nasilja kod predbračnih romantičnih veza. Istraživanje (Makepeace, 1986; prema Flynn, 1990) provedeno na studentima pokazalo je da studenti koriste nasilje iz podjednakih razloga kao i bračni partneri, ali su značajne razlike iskrsnule u motivima između muške i ženske motivacije nasilja. Muškarci su mnogo češće smatrali da je razlog njihove nasilnosti prema partnerici zastrašivanje (21.3% kod muškaraca i 6.8% kod žena), dok su žene značajno češće pripisale svoje nasilje samoobrani (35,6% kod žena i 18,1% kod muškaraca) ili namjernom ozljeđivanju (8,3% kod žena i 2.4% kod muškaraca). Iako se ovi naizgled kontradiktorni motivi za nasilje kod žena čine proturječnima, namjera žena zbog kojeg žele nanijeti štetu svojim partnerima možda dolazi od potrebe za samoobranom. Od sveukupno 264 žena koje su bile nasilne prema svojem partneru, njih 23 ih se izjasnilo u istraživanju da su za nasiljem posegnule kako bi fizički naškodile ili ozlijedile svog partnera, dok je 16 od tih 23 (69,6%) izjavilo da je njihovo nasilje bilo u cilju samoobrane. Makepeace (1986; prema Flynn, 1990) zaključuje da kada žene i svjesno nanose štetu to je pretežno u svrsi samoobrane.

Govoreći o nasilju nad muškarcima partnerskim vezama, istraživanja su pokazala kako je takva vrsta nasilja često povezana s problemima na području mentalnog zdravlja, depresijom, stresom, psihosomatskim tegobama i psihološkim nevoljama (Cascardi, Langhinrichsen i Vivian, 1992; Simonelli i Ingram, 1998; Stets i Straus, 1990; sve prema Hines i Douglas, 2009). Ustanovilo se također da kod počiniteljica postoji viša razina psihopatologije nego kod počinitelja nasilja u partnerskim vezama. Počiniteljice nasilja češće imaju poremećaje ličnosti nego što imaju počinitelji nasilja (95% počiniteljica naspram 70% počinitelja). Najčešće imaju povišene rezultate na testovima poremećaja ličnosti koji se tiču histrioničnog i kompulzivnog poremećaja te poremećaja koji su povezani s ovisnostima (Larsen i Hamberger, 2015). Henning i sur. (2009; prema Larsen i Hamberger, 2015) dobili su podatak

kako počiniteljice koje imaju granični poremećaj ličnosti u manjem su riziku za počinjenje recidiva, dok muški počinitelji s graničnim poremećajem su u većem riziku za recidiv.

Što se tiče počiniteljica nasilnih kaznenih djela, pokazalo se kako za razliku od počiniteljica drugih kaznenih djela češće imaju problema s alkoholom. Rezultati istraživanja pokazali su čak kako je među počiniteljicama ubojstva i kaznenih djela protiv života i tijela dvostruko više imalo problema s alkoholom za razliku od počiniteljica drugih kaznenih djela (Ward i sur., 1969; prema Kruttschnitt i sur., 2008). Langley i Levy (1977; prema Hines i Malley-Morrison, 2001) u svojem članku imaju izjavu zlostavljanog muža koji izjavljuje kako je njegova žena fizički ga kažnjavala dok je bila pod utjecajem alkohola. Žrtva nije znala kome se može obratiti za pomoć. Larsen i Hamberger (2015) navode podatak da nema značajne razlike kod korištenja sredstava ovisnosti kod muških ili ženskih počinitelja nasilja u partnerskim vezama. Navedeno je kako je 67% počiniteljica konzumiralo neki oblik sredstva ovisnosti, dok je to činilo 78% muškaraca. Stuart i suradnici (2008; prema Larsen i Hamberger, 2015) dobili su podatak da konzumiranje psihoaktivnih tvari kod muškaraca i žena može biti prediktor fizičke agresije, no ne i psihološke. Mnoge od počiniteljica partnerskog nasilja ranije su bile uhićene ili u doticaju s policijom zbog konzumacije alkohola ili psihoaktivnih tvari. Isti autori istraživanja iznijeli su podatak kako je konzumacija alkohola kod žena bio prediktor svih oblika agresivnog ponašanja u partnerskim vezama. U ekstremnim slučajevima gdje već dolazi do ubojstva intimnog partnera, najčešće se govori o dugogodišnjem zlostavljanju. Drugi najčešći razlog je ekonomska ovisnost koja se u posljednjih par desetljeća sve više prepoznaje od strane javnosti. Ona uključuje potplaćene poslove koje češće žene obavljaju te uključenost žena u svijet narkotika (npr. žene kao sredstvo prijevoza robe) (Kruttschnitt i sur., 2008). Može se zaključiti kako istraživanja bazirana na počiniteljicama kaznenih djela ubojstva, kaznenih djela povezanih s nasiljem i psihoaktivnim tvarima često su počinile ta djela zbog vanjskih razloga (npr. prisilom partnera). Sama provedena istraživanja nisu ispitivala detaljno čimbenike koji su pridonijeli počinjenju kaznenih djela poput duljine zlostavljanja u vezi, duljine ekonomske ovisnosti ili uključenosti u svijet narkotika, je li postojalo obostrano zlostavljanje partnera itd.

Kumar (2012) u svome članku o muškarcima koji su zlostavljani od strane svoje žene u Indiji, spominje kako mnoge od njih u jednom razdoblju braka počinju žaliti se, psovati i kockati. Također, iskazuju kako njihove supruge ne žele imati više spolne odnose s njima i da to koriste kao oblik manipulacije. Takve žene koje su manipulativne vrlo često su i verbalno

agresivne. Njihova agresivnost i opće nezadovoljstvo vrlo često rezultira stres kod vlastitog supružnika što vodi do impotencije.

4. Posljedice nasilja nad muškarcima

4.1. Fizičke posljedice

Rezultati istraživanja o fizičkim posljedicama nasilja žena nad muškarcima unutar partnerskih veza govore o tome da su mnogi muškarci fizički ozlijeđeni upravo zbog nasilnosti svoje partnerice, a u nekim slučajevima dolazi i do ubojstva (Mann, 1996; Straus i Stets, 1990; prema Hines i Douglas, 2009). Doktori koji su radili na hitnom prijemu u bolnicu izvijestili su kako su liječili brojne pacijente koji su bili žrtve nasilja svoje partnerice, a ozljede kojima su svjedočili su uključivale napad sjekirom, opekline, opekline stvorene žaračem za kamin, ozljede prouzrokovane napadom s ciglom te vatrene prostrjele rane (Duminy i Hudson, 1993; Krob i sur., 1986.; McNeely i sur., 2001; sve prema Hines i Douglas, 2009). Izvještaji koji se tiču fizičkih ozljeda muškaraca koje su im napravile njihove intimne partnerice, nalaze se i u stručnoj literaturi koja se bavi tom problematikom. Na primjer Cascardi i suradnici (1992; prema Hines i Douglas, 2009) su pronašli podatak da 2% muškaraca koji su prijavili nasilje unutar obitelji su također prijavili da su pretrpjeli manje ili veće ozljede zbog nasilja svoje partnerice primjerice slomljene kosti, izbijene zube, i/ili ozljede senzornih organa. Slične informacije dobivene su i u istraživanju kojeg je sprovedla NFVS¹² iz 1985. godine. u kojem je zabilježeno kako 1% muškaraca koji su prijavili nasilje svoje partnerice je bilo ozbiljno ozlijeđeno te je trebalo medicinsku pažnju (Stets i Straus, 1990; prema Hines i Douglas, 2009). No, Morse (1995; prema Hines i Douglas, 2009) i Makepeace (1986; prema Hines i Douglas, 2009) nalaze višu stopu ozlijeđenosti među zlostavljanim muškarcima, a govore o broju koja se kreće između 10% i 20%. Ta viša stopa ozljeđivanja muškaraca koja je otkrivena možda je bila uvjetovana različitom mjerom za ozljede između samih istraživača i/ili različitih vrsta uzoraka na kojima su se istraživanja provodila (npr. Morse je ispitivao mlađe odrasle, dok su Stets i Straus provodili istraživanje na općoj populaciji muškaraca ne bazirajući se na jednu određenu grupu ljudi). Drugi zdravstveni problemi koji su ustanovljeni, a koji se javljaju kao posljedica fizičkog zlostavljanja su: bolovi u leđima, nesаница, problemi s mokrenjem (Djikanović, King i Bjegović-Mikanović, 2013).

---

¹² National Family Violence Surveys

4.2. Psihološke posljedice

Simonelli i Ingram (1998; prema Hines i Malley-Morrison, 2001) su primijetili kako muškarci koji doživljavaju emocionalno i fizičko zlostavljanje u svojim vezama pokazuju znakove psiholoških problema i depresije. Također, pokazalo se kako su zlostavljani muškarci u većem riziku da budu emocionalno povrijeđeni, da osjećaju strah, bespomoćnost, ljutnju, u potrazi su za osvetom, osjećaju tugu, sram, depresiju, stres, psihološke probleme i psihosomatske simptome. Potrebno je imati na umu kako ovo istraživanje ima propuste poput toga da nisu ispitivali eksternalizirane posljedice poput alkoholizma koji vrlo često zna biti jedan od načina nošenja sa stresom kod muškaraca. Također, rezultati nisu uspoređeni sa simptomima koji se javljaju kod žena koje su žrtve nasilja, a razlikuju se od muškaraca (npr. poput suicida, PTSP-a, samodestruktivnog ponašanja).

Doživljavanje nasilja unutar partnerske veze se generalno smatra traumatičnim događajem što potvrđuju mnoštvo muškaraca koji su se obratili za pomoć, a okarakterizirali su zlostavljanje traumatičnim iskustvom (Cook, 1997; prema Hines i Douglas, 2009). Osobe koje su imale takvu vrstu iskustva imaju veći rizik za već ranije navedene psihološke posljedice (poput depresije) te mogu pokazivati znakove PTSP-a, iako je češći odgovor na traumu zloupotreba alkohola i droga. PTSP ili Posttraumatski stresni poremećaj stanje koje se može javiti nakon što osoba iskusi traumatično iskustvo, a čiji se simptomi grupiraju u tri kategorije: 1.) opetovano proživljavanje traumatičnog iskustva, 2.) izbjegavanje poticaja koji ponovo potiču proživljavanje traume i 3.) generalno povišeno fizičko uzbuđenje (American Psychiatric Association, 1994; prema Hines i Douglas, 2009). Kako bi se netko dijagnosticirao s PTSP-om potrebno je da njegovi simptomi budu teški i dugotrajni, iako mnogo ljudi koji su proživjeli izvjesni traumatični događaj će imati barem neki od simptoma koji se može pripisati PTSP-u (Mechem i sur., 1999; prema Dutton i Nicholls, 2005). Nasilje u partnerskim vezama u kojemu su žene bile žrtve češće se dovodio u vezu s PTSP-om stoga je dosljedno više istraživanja provedeno na ženama koje su doživjele traumatično iskustvo u vezama. Istraživanja koja su se ticala zlostavljanih žena unutar intimnih veza govori o raširenosti problema PTSP-a, te daje podatak da između 30% i 60% zlostavljanih žena pokazuje znakove Posttraumatskog stresnog poremećaja (Asti i sur., 1993; Cascardi i sur., 1995; Gleason, 1993; Saunders, 1994; prema Hines i Douglas, 2009). Štoviše, ustanovljeno je da povišeni simptomi PTSP-a pozitivno koreliraju s težim oblicima izlaganja traumi unutar nasilnih veza iako čak i psihičko zlostavljanje i blaže fizičko može rezultirati s pojavljivanjem simptoma PTSP-a (Astin i sur., 1993; Housekamp i Foy, 1991; Kemp i sur., 1991; Woods i Isenberg, 2001; svi

prema Hines i Douglas, 2009). Malo je poduzeto u istraživanjima o tome imaju li muškarci slične mentalne reakcije na izloženost traumi unutar nasilne veze sa svojom partnericom. Preliminarna istraživanja na studentima sugeriraju kako bi veća izloženost nasilju svoje partnerice kod muškaraca isto tako mogla biti povezana s težim simptomima PTSP-a (Hines i sur., 2007). No, pitanje je mogu li se navedeni rezultati generalizirati na cijelu populaciju, te također još nisu sprovedena istraživanja jesu li simptomi PTSP-a ozbiljniji kod muškaraca koji traže pomoć ili kod muškaraca koji trpe zlostavljanje u cijeloj populaciji.

Zloupotreba alkohola i psihoaktivnih tvari su uobičajena sredstva nošenja s traumatičnim događajem, negativnim emocijama koje izviru iz njega te kao takva predstavljaju destruktivna ponašanja koja su zapravo neprikladni mehanizmi nošenja sa stresom i traumatičnim iskustvom (Jacobsen i sur., 2001; Simons i sur., 2005; Stewart, 1996; prema Hines i Douglas, 2009). Istraživanja dosljedno pokazuju kako žrtve zlostavljanja u djetinjstvu i u odrasloj dobi imaju veći rizik za zloupotrebu droga i alkohola naspram onih pojedinaca koji nikada nisu bili žrtve, te da je ozbiljnost zloupotrebe alkohola i psihoaktivnih tvari povezana s time koliko je jako žrtva bila izložena traumi (Stewart, 1996; prema Hines i Douglas, 2009). Zluporaba alkohola također povećava rizik da osoba postane žrtvom nasilja. Smatra se kako se nasilje događa upravo u krugovima gdje se konzumira alkohol (Room i Rossow, 2001; Graham i sur., 2008; sve prema Holmila i sur., 2014). Ne samo da su PTSP i zloupotreba alkohola i psihoaktivnih tvari nezavisne posljedice traumatičnoga iskustva, one su zapravo funkcionalno povezane (Chilcoat i Breslau, 1998; Jacobsen i sur. 2001; Stewart, 1996; Stewart i sur., 1998; sve prema Hines i Douglas, 2009). Iako objašnjenje funkcionalne veze između PTSP-a i zloupotrebe alkohola i psihoaktivnih tvari može slijediti iz nekoliko različitih tumačenja, dominantni model koji ima najviše potpore istraživača odnosi se na samoliječenje uzimajući opojna sredstva. Prema tome modelu, alkohol i psihoaktivne tvari čini se da omogućavaju olakšanje od akutnih simptoma PTSP-a. Izgleda izvjesno da alkohol i psihoaktivne tvari koje imaju utjecaj na središnji živčani sistem mogu smanjiti povećanu pobuđenost osoba koje pate od simptoma PTSP i pomoći im da zaborave traumatična sjećanja (Chilcoat i Breslau, 1998; Stewart i sur., 1998; Stewart i sur., 1999; Jacobsen i sur., 2001; sve prema Hines i Douglas, 2009). Drugim riječima, čini se da se alkohol i ostale psihoaktivne tvari koriste u želji olakšanja od simptoma PTSP-a, a također izgleda kao da PTSP služi kao djelomični posrednik između traume i zluporabe opojnih sredstava. Zaključak istraživanja koja su se bavila problematikom i odnosom traume, PTSP-a i zluporabe alkohola i psihoaktivnih tvari govore o tome da će mnogo žrtava traume vjerojatno pribjeći zlupotrebi opojnih sredstava

kao nezavisnom rezultatu traume od simptoma PTSP-a, te što je trauma ozbiljnije naravi, veća će biti i vjerojatnost za razvijanje PTSP-a i zloupotrebe alkohola i psihoaktivnih tvari (Kilpatrick i Resnick, 1993; prema Hines i Douglas, 2009). Hines i Malley-Morrison (2001) u svome članku iznose podatak kako muškarci pod stresom vrlo često znaju iskazivati eksternalizirana ponašanja poput konzumacije alkohola. Možemo pretpostaviti kako postoji povezanost konzumacije alkohola i doživljaja nasilja u partnerskim vezama. Zlostavljani muškarci koji imaju nefunkcionalan način nošenja sa stresnim događajem mogu posegnuti za psihoaktivnim tvarima kako bi ublažili emocionalnu bol. Poduzimanjem određenih mjera smanjenja konzumacije alkohola u okolini gdje se zlostavljanje događa, smanjuje se i pojavnost samog nasilja (Graham, 2000; Homel i sur. , 2001; Holmila i Warpenius, 2009; sve prema Homila i sur., 2014).

Jedan od vrlo čestih traumatičnih iskustva zna biti onaj povezan sa seksualnim zlostavljanjem od strane partnera. Malo je istraživanja o posljedicama na muškarce koji su pretrpjeli seksualno zlostavljanje od strane svojih partnerica, iako preliminarna istraživanja sugeriraju kako je većina njih bila uznemirena tim iskustvom (Struckman-Johnson i Struckman-Johnson, 1998; prema Hines i Douglas, 2009). Smatra se kako su seksualno zlostavljani muškarci u većem riziku za razvoj rizičnog seksualnog ponašanja, češće imaju spolne odnose bez zaštite, češće mijenjaju partnere te nude seksualne usluge kao zamjenu za drogu (Schraufnagel i sur., 2010; Orellana i sur., 2014; sve prema Cook i sur., 2016). Može se vidjeti kako nasilje u partnerskim vezama od strane žena može imati itekako ozbiljne posljedice na muškarce. Konzumacija alkohola i psihoaktivnih tvari može se smatrati vrlo ozbiljnim problemom pogotovo u slučajevima gdje se one konzumiraju kako bi ublažili doživljena traumatična iskustva.

5. Razlozi neprijavlivanja nasilja

Razlozi prijavljivanja i neprijavlivanja nasilja ovise o mnogim čimbenicima. Bitno je spomenuti kako je mnogo čimbenika ovdje u interakciji poput karakteristika individue, interpersonalnih i sociokulturalnih karakteristika (kulturna i religiozna uvjerenja, izvori prihoda, pruža li zajednica pomoć itd.). Postoji nekoliko unutarnjih i vanjskih barijera s kojima se muškarci susreću kada žele tražiti pomoć socijalne službe i policije (Hines i Douglas, 2009).

5.1. Prijavljivanja nasilja nad muškarcima: Interne prepreke

Poznato je kako muškarci rjeđe nego žene traže pomoć tako da navedeni čimbenici imaju na njih mnogo više utjecaja nego što imaju na žene (Addis i Mahalik, 2003; Ansara i Hindin, 2010; sve prema Machado i sur., 2016). Neki od najčešćih razloga neprijavljivanja muškaraca koji trpe nasilje su sram, strah od odmazde, uvjerenje da je to privatni partnerski problem ili da je situacija beznačajna, zbog čega neki muškarci ne doživljavaju nasilje koje im se događa kao takvo (Smith, 1994; prema Mihalic i Elliott, 1997). Kao važan čimbenik smatra se i tradicionalna uloga muškarca koja i dan danas vlada među kulturama u Europi i Sjedinjenim Američkim Državama. Takva uloga povezuje se s muškarcem koji je stoičan, emocionalno distanciran, samostalan te on ne traži pomoć bila ona formalna ili neformalna (Machado i sur., 2016). Te karakteristike koje se tako često vežu uz muškarce, mogu biti i vrlo štetne. Kao spol koji se tradicionalno doživljava kao fizički snažnijim, emocionalno stabilnijim, koji ima veću moć i kontrolu, također može biti i lišen izvjesnog društvenog odobravanja i razumijevanja ako želi zatražiti pomoć zbog zlostavljanja. Zbog toga može nastati zabluda ako smatramo da su muškarci superiorniji od žena te da im nije potrebna pomoć i podrška u slučaju nasilja koje trpe unutar obitelji ili veza što dovodi do zatajenja tog problema pred licem javnosti i zakona. Samo vjerovanje da su muškarci ti koji bi trebali biti dominantni, a žene submisivne (Randle i Graham, 2011) koje je duboko ukorijenjeno u društvu sprječava muškarce da potraže pomoć u slučaju zlostavljanja. Ako društvo gleda na muškarce kao da oni ne doživljavaju psihičku ili fizičku bol kao što to žene doživljavaju te da muškarci nemaju emocije poput žena, ono mu ne će omogućiti adekvatnu formalnu pomoć. Zbog toga su muškarci često prisiljeni potražiti neformalni oblik pomoći koji je također ograničen (npr. samo na uži krug prijatelja ili na obitelj).

5.2. Prijavljivanja nasilja nad muškarcima: Eksterne prepreke

Ako muškarci nadiđu unutrašnje prepreke, mogu se susresti s vanjskima prilikom prijave nasilje socijalnoj službi ili policiji. Možda će se susresti s rezistencijom i resignacijom svih onih koji bi trebali osiguravati pomoć za žrtve nasilja, zbog čega nastaje cijeli niz prepreka kada muškarac traži pomoć od policije, socijalne službe, medicinske službe i slično (Hines i Douglas, 2009). Također, otkrivanje javnim službama da su žrtve nasilja, muškarcima može predstaviti veliki stres jer će morati snositi posljedice svoje prijave, a zbog toga što postoji kultura okrivljavanja žrtve gdje ona snosi određenu odgovornost za posljedice nasilja, velika

je vjerojatnost da se muškarcima ne će vjerovati kako su doista žrtve nasilja (Dewar, 2008; prema Barber, 2008). Čak i kada pokušavaju riješiti problem unutar svoje obitelji, nemaju njezinu podršku zbog čega ih nitko ne želi slušati.

U slučajevima obiteljskog nasilja policija je jedan od primarnih službi s kojima žrtva stupa u kontakt. U većini slučajeva partnerskog nasilja gdje je žrtva ženskoga spola, ostvarivanje kontakta s policijom ne predstavlja toliki problem kao što je to u slučajevima sa žrtvama muškoga spola. U većini slučajeva kontakta s policijom, muške žrtve nasilja izjavile su kako su sami bili uhićeni iako na njihovim partnericama nije bilo fizičkih ozljeda koje bi upućivale na nasilje. Ustvari, muškarci su šesnaest puta imali veće šanse da će biti uhićeni iako žene vidljivo nisu bile ozlijeđene (Brown, 2004; prema Dutton i Nicholls, 2005). U drugim slučajevima policija uopće nije htjela uhititi ženskog počinitelja nasilja nije je htjela unijeti slučaj u zapisnik (Cook, 1997; Hines i sur., 2007; McNeely i sur., 2001; sve prema Hines i Douglas; 2009). Prema ovim podacima možemo vidjeti kako jedna od glavnih službi kojima bi se svi trebali moći obratiti u slučaju nasilja ne poduzima potrebne mjere koje bi spriječile daljnje nasilje u partnerskoj vezi. Iz tog razloga mnogi muškarci vjerojatno neće stupiti u kontakt s policijom kako bi riješili svoj problem. Mnogi od njih su izjavili kako je glavni problem bio njihov spol zbog kojeg sudovi i policija nisu uzeli u obzir ozbiljnost same situacije (Hines i Douglas; 2009). Također, još jedna od prepreka zbog koje muškarci neprijavljaju nasilje leži u činjenici da se značajan broj agencija koje se bave nasiljem u obitelji bave isključivo ženama kao žrtvama (78,3%) i većinom su usmjerene na muškarce kao počinitelje (95,3%) zbog čega su zlostavljani muškarci mahom odbijeni kada bi zatražili pomoć ili optuženi kao da su oni počinitelji (63,9%). Uza sve to, muške žrtve nasilja izjavile su kako su agencije znale reagirati na način da su ih ismijavale, savjetovale ih da se uključe u neki drugi program koji se bavi nasiljem te su im odbijale pruži pomoć (Douglas i Hines, 2004; prema Machado i sur., 2016). Uz policiju kao jednu od glavnih službi koja stupa u kontakt sa žrtvom, drugu bitnu ulogu igra medicinska služba čiji djelatnici mogu imati itekako veliku ulogu kod prijavljivanja ili neprijavljivanja nasilja (Barber, 2008). Zbog toga što su zdravstvene službe vrlo često obučene za rad sa žrtvama ženskoga spola sami djelatnici to mogu smatrati preprekom za rad sa žrtvama muškoga spola.

5.3. Prijavljivanja nasilja nad muškarcima: nejednakosti žena i muškaraca pred zakonom

Brown (2004; prema Randle i Graham, 2011) je primijetio da postoji velika razlika između broja uhićenih žena kao počiniteljica zločina i muškaraca počinitelja nasilja u partnerskim vezama. Iako istraživanja obiteljskog nasilja ističu kao relevantnu činjenicu da su od 25-50% žrtava nasilja unutar obitelji muškarci, praksa socijalnih služba i pravnoga sustava odgovara na taj problem kroz prizmu patrijarhalne teorije (Dutton i Corvo, 2006; prema Hines i Douglas, 2009). Teoretičari patrijarhalne teorije tvrde da je jedini uzrok obiteljskog nasilja struktura društva. Njihova ideja je da muškarci imaju ekonomsku, političku, društvenu i radnu nadmoć nad ženama, a takva struktura moći se izravno reflektira u heteroseksualnim partnerskim vezama zbog čega muškarci strateški koriste nasilje kako bi zadržali svoju dominaciju. Također, ti teoretičari napominju kako muškarci putem socijalizacije vjeruju da je njihovo nasilje naspram žena opravdano društvenim poretom (Dobash i Dobash, 1979; Hammer, 2003; prema Hines i Douglas, 2009). Patrijarhalni teoretski okvir koji se bavi problemom nasilja u obitelji nasilje muškaraca vidi kao uspostavu kontrole i nadmoći muškaraca nad ženama. Prema tome modelu žene ne koriste i ne žele, tj. ne bi koristile nasilje prema muškarcima jer je nasilje pitanje kontrole za koju su samo muškarci u patrijarhalnom sistemu sposobni. Također, žene koje su nasilne prema svojim partnerima se suočavaju s barijerama kada traže pomoć za svoje zlostavljачko ponašanje unutar socijalnih službi jer one ne dopuštaju postojanje takvog ženskog ponašanja prema teoriji patrijarhalnog gledanja na nasilje u obitelji (Stacey i sur., 1994; prema Hines i Douglas, 2009). Ova perspektiva dominira jer su feminističke pristalice koji su bili vođe feminističkog pokreta 1960-ih bili angažirani u prosvjećivanju javnosti, zakonodavstva i stručnjaka o problemu nasilja koje se vrši nad ženama unutar obitelji zbog čega su pokrenuli različite programe za pomoć ženskim žrtvama nasilja. Kao posljedice pokreta namijenjen pomoć ženama žrtvama nasilja, danas imamo specijalizirane sudove koji se bave nasiljem u obitelji, posebne programe tretmana namijenjene ženama žrtvama nasilja te dobru informiranost policajaca o ženama koje su žrtve partnerskog nasilja (Mirchandani, 2004). Nekoliko autora (Pagelow, 1984, Steinmetz, 1987; Straus, 1980; prema Flynn, 1990) navode još nekoliko razloga primarne brige o zlostavljanim ženama:

- 1.) Muškarci u pravilu imaju ekonomske resurse koji im omogućavaju da mnogo spremnije napuste nasilnu vezu,
- 2.) Društveno ograničenje da ostanu u braku nije toliko jako za muškarce, kao za žene i

3.) Zbog superiornije snage i veličine muškarci često mogu zaustaviti i obuzdati svoju partnericu kada postane nasilna ili mogu i sami postati nasilni.

Zaključak istraživača koji podupiru tezu o važnosti problema nasilja nad ženama je da kod velikoga broja muškaraca ne postoji ekonomska i fizička prepreka u napuštanju svojih partnerica ako one postanu odviše nasilne (Pagelow, 1984; prema Flynn, 1990). Kao rezultat većeg fokusa na žensko nasilje u partnerskim vezama vidimo dobru umreženost službi koje se bave ženskim žrtvama nasilja, dobru informiranost javnosti o postojanju obiteljskog nasilja i stručnjake koji se bave tom tematikom. Time se jednim velikim dijelom ignoriralo postojanje muškaraca koji su žrtve partnerskog nasilja i usporilo se razvijanje mreže podrške koje bi se bavile konkretno ovim problemom jer je javnost dugo vremena bila fokusirana samo na ženske žrtve nasilja.

U istraživanjima u kojima su sudjelovale samoidentificirane žrtve (muškarci) nasilja svojih partnerica su opisivali svoja iskustva s pravnim sustavom iz čijih se opisa da naslutiti da su neki muškarci koji su bili žrtve obiteljskog nasilja bili tretirani nepravedno zbog svoga spola. Čak i kod slučajeva gdje je stvarno postojao potvrđan dokaz da je žena bila nasilna, a muškarac ne nasilan, kada su se muškarci obratili za pomoć zakonu navode da su u nekim slučajevima čak izgubili starateljstvo o djeci, a da su ih žene čak lažno optuživale na sudu zbog navodnog nasilja i seksualnog zlostavljanja djece. Također, muškarci koji su tražili pomoć govore o tome da su žalbe koje su uputili na nasilnost svojih partnerica nisu uvijek dočekane kao ozbiljni problem, ali da su lažne optužbe žena tijekom sudskog postupka shvaćane veoma ozbiljno (Cook, 1997; prema Hines i Douglas, 2009). Drugi muškarci su prijavili slična iskustva u kojima navode da je njihova partnerica zloupotrebjavala usluge legalne i socijalne službe kako bi im protuzakonito blokirala pristup djeci ili kako bi ubilježila lažne navode o njima kod socijalnih služba (Hines i sur., 2007). Prema nekim istraživačima obiteljskog nasilja problem ovakvog obmanjivanja pravosudnog sistema je problematičan jer se nalazi izvan našeg uobičajenog razumijevanja spolnih uloga (Cook, 1997; prema Hines i Douglas, 2009).

6. Razlozi ostanka u nasilnim partnerskim vezama: perspektiva muškaraca

Može se primijetiti da ima više detaljnih istraživanja koja se bave razlozima zašto žrtve ženskog spola ostaju sa svojim partnerima zlostavljačima. Postoje mnogobrojni razlozi poput ekonomskih, socijalnih, osjećaj nevoljenosti ako se partnerica odluči na odlazak i naučene bespomoćnosti (sindrom u kojem se žena osjeća bespomoćno da promijeni svoju okolinu). Jedna od najvećih briga zlostavljanih žena jest ta da će njen zlostavljač poći za njom i pokušat će ju ubiti (Dutton i Painter, 1981; prema Hines i Malley-Morrison, 2001). Postavlja se pitanje koji su razlozi da muškarci odlučuju ostati u vezi sa svojom zlostavljačkom partnericom u slučaju kada nisu niti ekonomski niti fizički ovisni o njima (Pagelow, 1984; prema Hines i Malley-Morrison, 2001)? Naravno, ne smije se previdjeti moguću situaciju u kojoj muškarci ekonomski ovise o svojim partnericama koje ih zlostavljaju pa je to jedan od primarnih razloga zbog kojih ostaju u vezi. Neki muškarci su doživjeli ekonomsko zlostavljanje od strane svojim partnerica poput kontroliranja novčanog budžeta i uzimanja kreditnih kartica (Hines i sur., 2007). U slučaju kada muškarci ne ovise ekonomski o svojim ženama, nego je brak sklopljen u svrhu stvaranja zajednice u kojoj će se ekonomski resursi i životne prilike spojiti, predanost braku se pokazala kao jedan od mogućih razloga zbog kojeg oženjeni muškarci ostaju u zlostavljačkim vezama. Rezultati istraživanja pokazali su kako osobe kojeg su nižeg socio-ekonomskog statusa i nižeg obrazovanja češće su doživljavale nasilje od strane svoga partnera za razliku od imućnijih ispitanika (Djikanović, King i Bjegović-Mikanović, 2013). Prema tome je moguće zaključiti kako ekonomske prilike osobe utječu na odluku o tome hoće li se zlostavljeni partner odlučiti napustiti svoga partnera zlostavljača. Stoga, muškarci koji su zlostavljeni i paralelno ekonomski ovisni jednim djelom o svojoj supruzi odlučuju ostati u partnerskoj vezi.

Steinmetz (1977; prema Flynn, 1990) navodi nekoliko razloga zbog kojeg muškarci ostaju u nasilnim vezama, a koji se također mogu naći i kod žena: 1.) dok je nasilje relativno rijetko i nije ozbiljno, zlostavljeni muškarci su skloni tome da ostanu u braku ili u vezi, 2.) kao i u slučaju zlostavljanih žena, zlostavljeni muškarci će vjerojatnije ostati u braku ako su doživjeli zlostavljanje u djetinjstvu i 3.) ako imaju ograničene resurse. Pagelow (1984; prema Hines i Malley-Morrison, 2001) navodi da muškarci i žene ostaju u vezi nakon što su doživjeli inicijalno nasilje u osobnom životu: 1.) vole svog partnera, 2.) supružnik se kaje, 3.) otkriće nasilja bi uzrokovalo da zlostavljana osoba osjeća sram i 4.) kao ponašanje za nasilno ponašanje se navodi izlika, npr. stres ili alkohol. U mnogim vezama partneri upotrebljavaju

kontrolirajuća ponašanja kako bi spriječila napuštanje svoga partnera. Mnoga od njih prijetu da će počinuti samoubojstvo, da će pozvati policiju te da će sami napustiti supruga. Emocionalna manipulacija također je često upotrijebljen način kontrole ponašanja partnera. Partnerice su vrlo često znale upotrebljavati pogrdna imena, vrijeđanje, lažno optuživanje, uništavale su partnerovu imovinu, umanjivale važnost vlastitog nasilnog ponašanja itd. (Hines i sur., 2007).

Iako, muškarci koji ostaju u vezama u kojima doživljavaju ponavljane napade to rade zbog: 1.) materijalne i ekonomske nezbrinutosti, 2.) psihološke ovisnosti i 3.) straha za sigurnost djece. U slučaju kada su u igri djeca ona postaju glavni razlog zbog kojeg muškarci ostaju u nasilničkim vezama (Pagelow, 1984; Steinmetz, 1977; prema Flynn, 1990). Upravo za mnoge zlostavljane muškarce je dobrobit njihove djece važnija od njihove fizičke sigurnosti. Mnogi od njih izjavljuju kako su njihove partnerice koristile djecu kao način prijetnje (Melton i Sallitio, 2012). Također, djeca vrlo često znaju biti predmetom manipulacije kod mnogih žena kako bi kontrolirale ponašanje svoga supruga (Hines i sur., 2007). Često su uplitale djecu u svađe na način da su prijetile partneru da će ga ozlijediti ako on učini nešto nažao djeci. Također, neki muškarci postaju žrtve svojih partnerica ako pokušaju zaštititi svoju djecu od zlostavljanja partnerice te ostaju s njome kako bi pokušali osigurati sigurnost svojoj djeci (Steinmetz, 1977; prema Flynn, 1990). U slučaju rastave od svoje supruge, od muškaraca se pretpostavlja kako će oni biti ti koji će se odseliti od svojeg zajedničkog doma. Uzdržavat će i dalje svoje bivše supruge i svoju djecu, a plaćat će još uza sve to svoje vlastite troškove stanovanja. Također, većina muškaraca nakon rastave nema priliku često viđati svoju djecu, te prilikom sudskih parnica velika je vjerojatnost da će žena dobiti skrbništvo nad djecom, a ne otac. Iz tih se razloga većina muškaraca odlučuje ostati u svojim zlostavljačkim vezama.

Jedan od najčešćih razloga zbog kojeg muškarci ostaju u nasilnim vezama su strah da okolina sazna za njihovo zlostavljanje i nepostojanje linija koje bi im mogle pomoći (Barber, 2008). Većina njih ima mišljenje da službe koje se bave problemom nasilja u obitelji, kao i policija, bi podcijenila ozbiljnost zlostavljanja koje čine supruge ili bi mogla njih okriviti za partnersko nasilje (Anderson i sur., 2003; DeVoe i Smith, 2003; sve prema Popescu i sur., 2009). Uz ovo je vrlo usko povezano percipiranje spolnih uloga i kako osoba samu sebe percipira u njima. Mnoge uloge i ponašanja determinirana su od strane društva gdje se svaka osoba pojedinačno identificira s njima. Iz toga razloga vrlo često muškarci smatraju kako nije muževno potražiti pomoć za svoje probleme jer u društvu je prihvaćeno kako su žene nježniji spol koji zahtjeva

pomoć od drugih (Butler, 2006; prema Eckstein, 2010). Ako osobe nisu internalizirale spolne uloge koje društvo očekuje od njih, one postaju osobe koje su podređene dominaciji i kontroli. Većina zlostavljanih partnera sram je priznati da doživljavaju nasilje od svoga partnera iz razloga što smatraju da je društveno uvriježeno imati romantičnu ljubavnu vezu u kojoj nema nasilja. Također, društvo od njih očekuje da ne iznose javno da su zlostavljeni od svoga partnera, trebaju ostati u svojoj zlostavljačkoj vezi i ne trebaju tražiti podršku i pomoć (Hartman i Belknap 2003; McMahon i Pence 2003; Romito i Grassi 2007; sve prema Eckstein, 2010). Ovime se ulazi u začarani krug gdje zlostavljeni muškarci iz straha od osuđivanja okoline nisu spremni tražiti adekvatnu pomoć, no istovremeno zajednica ne nudi ili ima malo usluga koje su usko vezane uz njihov problem. Zajednica sama nije spremna ponuditi širi spektar intervencija ukoliko nije svjesna da za to ima potrebe. Samim time žrtva zlostavljanja prisiljena je ostati u nasilnoj vezi ili ju napustiti bez podrške zajednice u kojoj se ona nalazi (Lechtenberg i sur., 2015). Takva vjerovanja vrlo često imaju religijsku podlogu koja može sprječavati osobu da napusti zlostavljačku vezu. Navodi se kako religijska uvjerenja da osoba, u ovom slučaju bračni partner, treba biti požrtvovan i spreman oprostiti partnerici što uvelike otežava napuštanje partnerske veze (Nason-Clark, 2004; prema Popescu i sur., 2009). Što muškarac ostaje diže u zlostavljačkoj partnerskoj vezi to ujedno otežava njegov odlazak iz nje jer zajednica više okrivljuje osobu koja ju odluči napustiti (McMahon i Pence, 2003; prema Eckstein, 2010).

Muškarci vrlo često znaju biti ambivalentni što se tiče napuštanja veze zbog prethodno navedenih razloga. Model koji jako dobro opisuje faze koje žrtva prolazi dok odlučuje napustiti vezu je Transteorijski model promjene (Prochaska i DiClemente, 1984; prema Eckstein, 2010). Stupnjevi kroz koje žrtva individualno prolazi u modelu su:

1.) Predkontemplacija, stupanj u kojem osoba nije svjesna problema i nema namjeru mijenjati svoje ponašanje. Ta nesvjesnost postojanja problema može normalizirati zlostavljanje i prevenirati napuštanje zlostavljačke veze. Kada je osoba u ovoj fazi, male su vjerojatnosti da će poboljšati svoje sadašnje stanje.

2.) Kontemplacija je stupanj u kojem žrtva postaje svjesna problema, razmišlja o mogućnostima njegova rješavanja (npr. o odlasku iz nasilne veze) te počinje prihvaćati svoj dio odgovornosti za problem. Osoba razmišlja o problemu i potrebi promjene, ali ne poduzima nikakve konkretne akcije. Postoji strah od neuspjeha, osjećaj da nešto nedostaje kako bi se moglo krenuti u aktivno mijenjanje.

- 3.) Kod stupnja pripreme, potreba za promjenom je potpuno prihvaćena i započinje proces pripremanja za promjenu. Osoba planira akciju koju će poduzeti u bliskoj budućnosti. Žrtve vrlo često prikupljaju podatke o skloništima, prikupljaju telefonske linije za pomoć žrtvama, pretražuje internetske stranice itd.
- 4.) Kod akcije pojedinac mijenja svoje ponašanje i okolinu s ciljem rješavanja svog problema. Drugim riječima, osoba ima plan koji uključuje napuštanje partnera ili aktivno traži pomoć od drugih.
- 5.) Zadnji stupanj je održavanje u kojem novo ponašanje postaje standardno. Osoba je postigla ciljanu promjenu (npr. uspjela je napustiti partnera) i stalno sebe motivira da zadrži promjenu. U ovom stupnju pokušava se nositi s privremenim neuspjesima (npr. žrtva pokušava kontaktirati partnera zlostavljača).

Problem u ovome modelu je što postoje ograničenja kod napuštanja partnera zlostavljača jer se previše usmjerava na individualnu promjenu koja se događa iznutra (Khaw i Hardesty, 2009; prema Popescu i sur., 2009). Prema ovome modelu možemo vidjeti kako svaka žrtva prolazi kroz određene stupnjeve i ovisno o njima ona je spreman poduzeti konkretne mjere u vezi svoga zlostavljanja. Svaki stupanj drugačije se manifestira kod svake osobe tako da žrtva može biti dugo u fazi predkontemplacije, a vrlo kratko u stupnju akcije. Problem kod održavanja novog ponašanja, u ovome slučaju napuštanje zlostavljačkog partnera, je što vrlo često mnogo žrtvi recidivira te se vrati svome partneru. Žrtve konstantno važu razloge za ostanak u vezi i napuštanje partnera (Sokoloff i DuPont, 2005; prema Eckstein, 2010). Kod muškaraca je ovo specifično jer postoji vrlo malo linija za pomoć kao i skloništa. Podrška i pomoć nije vrlo često dostupna pa stoga teže i prolaze kroz određene stupnjeve. Kako društvo vrlo često nije spremno prihvatiti da muškarci također mogu biti žrtve zlostavljanja svoje partnerice, to im dodatno otežava poduzimanje konkretnih akcija. Samim time duže se zadržavaju na svakome stupnju što u konačnici vodi dužem ostanku u zlostavljačkoj vezi te ne poduzimanju konkretnih akcija.

7. Prevencija, intervencija i podrška muškarcima

Djelotvorni tretman i preventivni programi ne mogu biti ostvareni i razrađeni sve dok stručnjaci i javnost ne osvijeste stvaran problem ženskog nasilja nad svojim partnerima. Trenutno neprepoznavanje ženskog nasilja u partnerskim vezama i brakovima je vidljivo po nepostojanju programa za pomoć nasilnim ženama ili zlostavljanim muškarcima. Upravo u tome vjerojatno leži razlog koji bi mogao objasniti zbog čega se žensko nasilje prema svojim partnerima u prethodnim godinama nije smanjilo kao niti nasilje muškaraca prema svojim partnericama (Ally i sur., 2016). Razlog tome može ležati u činjenici da ne prevladava patrijarhalno društvo kao u prošleme stoljeću. Amato i suradnici (2007; prema Jackson i sur., 2014) iznijeli su podatak da postotak žena u brakovima koje jednako donose odluke poput svojih supruga popeo se s 47% na 64%. Mnoge od njih ne žele više biti u vezama gdje samo muškarci donose odluke te se vrlo često odlučuju na rastavu braka. Nažalost, mnoga suvremena istraživanja pokazuju da je nasilje i dalje podjednako zastupljeno među spolovima ili čak da su žene češće žrtve partnerskog nasilja nego što su to muškarci (Esquivel Santovena i Dixon, 2012). Napor prema smanjenju ženskog nasilja ima bitne posljedice na suvremene parove i budućnost njihove djece. Ovdje se nalazi na fenomen međugeneracijskog nasilja koji se prenosi s majke na dijete, a kojeg je u svome istraživanju na više od 400 nasilnih žena potvrdila Walker (1984; prema Flynn, 1990) dobivši rezultate da je nemali postotak nasilnih žena (29%) u svome djetinjstvu svjedočio tome da je njihova majka zlostavljala svoga muža. Također, zbog osvetničke prirode ženskog nasilja bitan korak u redukciji ženskog nasilničkog ponašanja očitovao bi se u smanjenju količine nasilja kojeg muškarci vrše u vezama. Iako se fundamentalno rješenje ženskog nasilja ne može ograničiti samo na neposredan problem muškaraca koji napadaju svoje žene (Straus, 1980.; prema Flynn, 1990), na društvenom nivou, socijalne sile i kulturne norme koje gaje i podupiru nasilje se moraju prepoznati i početi rješavati.

Problem nasilja nad muškarcima ovisi o društvenom kontekstu i društvenim stereotipima koji imaju utjecaj na to koliko je društvo spremno pružiti pomoć. Problem započinje već od samih žrtava kojima je teško uopće priznati sebi samima da su žrtve nasilja (Staffordshire Police, 2008; prema Barber, 2008). Oni koji su spremni potražiti pomoć često nailaze na službe koje niječu samo postojanje muškaraca kao žrtava partnerskog nasilja, što nije nimalo poticajno za muškarce da javno iznesu svoj problem zlostavljanja, kao što niti zajednica nije ohrabrujuća

prema muškarcima koji trpe zlostavljanje. Razlog tome je što žene za razliku od muškaraca češće doživljavaju stres i depresiju kao posljedice partnerskog nasilja. Kako su žene socijalizirane u ulozi gdje se više brinu za obitelj i općenito za druge, javnost ih percipira na način da je njima potrebija pomoć (Williams i Frieze, 2005; Anderson, 2005; prema Hanson Frieze; 2008). Tako se ulazi u začarani krug gdje muške žrtve nisu poticane da traže pomoć te je zbog toga niti ne pokušavaju zatražiti. Sama zajednica šuti o tom problemu umjesto da ostvari uvjete kojima bi bila u stanju pomoći zlostavljanim muškarcima (Cook, 1997; prema Barber, 2008). Neadekvatna mreža podrške žrtvama otežava muškarcima da potraže i dobiju adekvatnu pomoć (Lawrence, 2003; prema Barber, 2008), a konači rezultat je nedostatnost služba koje se bave muškim žrtvama nasilja i preventivnim programa koji će se baviti osvješćivanjem problema i prevencijom nasilja. Bez upoznavanja šire javnosti o ovome problemu i pobijanju stereotipa o muškarcima kao spolu kojemu nije potrebna psihološka pomoć, ne stvara se podloga za razvoj služba koje će biti adekvatno obučene za rad s ovakvom specifičnom populacijom. Adekvatno obučeni stručnjaci trebali bi pokazivati suosjećanje, čovječnost, razumijevanje za problem žrtve te bi ih trebali poticati na razgovor o njihovom problemu, a ne ih dočekati s podozriivošću ili čak ismijavanjem. Također, bi trebali imati razumijevanje za problem žrtve i pristupiti tome problemu bez obzira kojeg je žrtva spola. Ako se pristup muškim žrtvama nasilja poboljša i pristupi mu se s većom ozbiljnošću takav pristup će se prepoznati u zajednici i mogao bi potaknuti više žrtava nasilja svojih partnerica da se obrate zdravstvenoj službi kako bi mogli zaprimiti odgovarajuću njegu (Barber, 2008). Ono što bi zdravstvene službe i razne druge organizacije koje se bave pitanjem nasilja mogle učiniti u prevenciji nasilja u obitelji i pomoći muškim žrtvama je to da javnost upoznaju s mogućnostima gdje se žrtve mogu javiti i obratiti za pomoć. Dok zlostavljane žene u pravilu imaju potrebu osigurati zaštitu za sebe i svoju djecu, potrebe muškaraca su ograničene. Kako muškarci u pravilu imaju potrebne resurse da napuste nasilnu vezu, njihove osnovne potrebe su zakonsko i psihološko savjetovanje (Pagelow, 1984; prema Hines i Malley-Morrison, 2001). U istraživanju (Machado i sur., 2016) u kojem su ispitanici izjavili da imaju emocionalne potrebe za razgovorom s bliskom osobom ili stručnjakom jasno se odražava da muškarci kao i žene imaju emocionalne potrebe koje tradicionalno društveno uvjerenje im pokušava osporiti. Zbog toga se javlja potreba razumijevanja zajednice za probleme žrtava nasilja koja bi mogla pružiti različite usluge poput preventivnih kampanji i zdravstvenih službi. Samim time ako je zajednica senzibilizirana za potrebe žrtava nasilja muškog spola, ona će im pružiti usluge koje su im potrebne kako bi oni mogli prevladali svoj problem.

Kada bi zajednica i društvo prihvatili ovaj problem kao relevantan mogli bi ponuditi različite tretmane za osobe koje su duže vrijeme u nasilnoj vezi i koje planiraju ostati u istoj, bilo ona počinitelj ili žrtva (Lechtenberg i sur., 2015). Zdravstvene službe mogle bi organizirati kućne posjete žrtvama nasilja kojima je previše neugodno izaći u javnost sa svojim problemom. Također, trebale bi biti ponuđene sigurne kuće ili slični oblici privremenog smještaja ako muške žrtve odluče napustiti svoj dom, a bolja umreženost socijalnih službi doprinijela bi lakšem pristupu žrtvama i njihovoj djeci. Žrtve ne bi bile u tolikom strahu da napuste svoje obitelji zbog skrbništva nad djecom (Barber, 2008). Kako su dokazi o obostranom nasilju unutar veze više nego neosporni, prevenciji protiv nasilja između partnera trebalo bi pristupiti sustavnim intervencijama kako se ne bi krivo etiketiralo jednog partnera samo kao žrtvu ili nasilnika, jer kako je već ranije spomenuto, u čak 50% slučajeva partner ili partnerica su i žrtva i nasilnik.

Kako je i psihološka pomoć muškarcima koji su žrtve nasilja od strane svojih partnerica potrebna, odgovarajuća terapijska njega je nešto u čemu muškarci ne bi smjeli biti zakinuti. No, stvarnost je takva da su terapeuti koji se bave žrtvama nasilja uglavnom obučeni za rad sa žrtvama ženskog i zlostavljačima muškog spola te da se bave njima individualno. Tretmani i različiti programi koje su nudile zajednice namijenjene nasilnim ženama i muškarcima pokazali su se neučinkovitima (Scott, 2004; prema Lechtenberg i sur., 2015). Ovaj podatak posebno se odnosi na programe namijenjene nasilnim ženama (Gondolf i Jones, 2001; Holtzworth-Munroe, 2005; sve prema Hanson Frieze; 2008). Razlog tome pokazalo se nedovoljno razumijevanje problema i različitih oblika partnerskog nasilja. Tretmani bi trebali biti više usmjereni prema pristupu gdje nasilje nastaje u interakciji među partnerima te ono ne isključuje postojanja specifično žrtve i zlostavljača iako partneri međusobno mogu mijenjati uloge s obzirom na specifičan događaj (Eckhardt i sur., 2013; prema Lechtenberg i sur., 2015). Iz tog razloga terapeuti bi trebali upoznati partnere s karakteristikama koje potiču nasilje kako bi pomogao svakoj osobi da sagleda nasilje u vezi kao obostran problem te da prihvati vlastitu odgovornost za svoje postupke. Terapeuti bi trebali primjenjivati objedinjenu ili sistematsku terapiju jer je ona prikladna za slučajeve blažeg do umjerenog obiteljskog nasilja koji uključuje veliku većinu parova. U slučajevima teškog i po život prijetećeg nasilja jasno je da je takav pristup neprikladan i iznimno opasan (Gelles i Maynard, 1987; prema Flynn, 1990). Također, terapeut bi na nivou veze trebao upoznati partnere da karakteristike intimnih veza također utječu na pojavu nasilja. Osvještavajući uzroke i pobude vlastitih

agresivnih ponašanja, partneri i partnerice dobit će mogućnost kontrole tih ponašanja, a u tome terapeuti mogu igrati veliku ulogu. O'Leary (2000; prema Hanson Frieze; 2008) ističe kako terapeuti ne bi smjeli isključiti postojanje psihijatrijske dijagnoze kod jednog od partnera što bi u konačnici značio i drugačiji tijek samog tretmana.

Iz razloga što je mali broj muškaraca uopće spreman priznati i potražiti odgovarajuću pomoć, kao odgovor na taj problem napravljene su internetske stranice¹³¹⁴¹⁵¹⁶ koje se bave ovom tematikom. Na njima muškarci koji su zlostavljani od strane svoje partnerice mogu pronaći potrebne informacije o svome problemu (Hanson Frieze; 2008). Također, napravljene su anonimne linije koje mogu muškarci nazvati ako se žele obratiti za podršku. U listopadu 2000. godine u Sjedinjenim Američkim Državama otvorena je prva telefonska linija¹⁷ namijenjena muškarcima koji su zlostavljani u svojim partnerskim vezama. Takve linije pomoći napravljenu su iz razloga što mnogi muškarci nisu spremni potražiti pomoć od strane stručnjaka zbog osjećaja srama ili jer smatraju da njihov problem nije toliko važan (Hines i sur., 2007). Lawrence (2003; prema Barber, 2008) istaknuo je kako je važno stvoriti mrežu podrške muškarcima koji su žrtve partnerskog nasilja iz razloga što za njih nije razvijena mreža pomoći kao što je za žene žrtve nasilja. Otvaranjem telefonskih linija i internetskih stranica za muškarce koji su žrtve partnerskog nasilja daje im do znanja da je njihova sigurnost itekako važna.

---

¹³ <http://safe4all.org/>

¹⁴ <http://www.batteredmen.com/>

¹⁵ <http://www.hiddenhurt.co.uk/>

¹⁶ <http://mencrytoo.homestead.com/>

¹⁷ Domestic Abuse Helpline for Men (DAHM)

8. Zaključak

Danas je potrebno s teškoćama i opreznošću govoriti o točnoj raširenosti fenomena muškaraca koji trpe nasilje od strane svoje partnerice u partnerskim vezama. Iako se nameće problem točnosti podataka iz razloga što žrtve često nisu sklone priznati vlastito zlostavljanje, ipak postoji nekoliko izvora podataka poput nacionalnih istraživanja koji nam pomažu prilikom društvene analize i izvođenja zaključaka po pitanju rasprostranjenosti nasilja nad muškarcima. Također, nailazi se na problem različitih statističkih podataka dobivenih različitim istraživanjima. Odstupanja u podacima mogu se protumačiti na nekoliko različitih načina: metode koje su korištene prilikom istraživanja uvjetuju sam ishod istraživanja, definicija predmeta istraživanja, uzorak na kojem je istraživanje provedeno, psihološki faktori ispitanika poput njegove spremnosti za suradnju mogu utjecati na rezultate koji se dobiju. Iako se podaci ne podudaraju stopostotno, to ne znači da su potpuno neutemeljeni. Čak štoviše, oni pokazuju kompleksnost društvenog života koja se teško može podvrgnuti objektivizaciji kao što se neko znanstveno mjerenje može. Iz tog razloga potrebno je uračunati subjektivne čimbenike prilikom istraživanja koja se bave socijalnim i ljudskim pitanjima. No, iako se istraživanja ne podudaraju uvijek u trendovima, glavne tendencije jasno su vidljive i moguće je izvući nekoliko zaključaka:

- 1.) Nasilje u obitelji je najčešće obostrano (u 50% slučajeva oba partnera su nasilna, dok ga 25% slučajeva čini samo partner ili partnerica (Hines i Saudino, 2003; Morse, 1995; O'Leary i sur., 1989; sve prema Hines i sur., 2007).
- 2.) Žene imaju jednaki potencijal za nasilje kao muškarci i jednako su nasilne kao i muškarci (McNeely i Mann, 1990; prema Dobash i sur., 1992).
- 3.) Iako stopa nasilja muškaraca nad ženama pada iz godine u godinu, bilježi se stagnacija ili blagi porast nasilja žena nad muškarcima (Straus, 1995; prema Hines i Douglas, 2009).
- 4.) Fizičko nasilje najjednostavnije je za izmjeriti jer ostavlja vidljive dokaze poput ozljeda, ali ono nije jedini tip nasilja koji se javlja u partnerskim vezama između partnera. Statistike govore da najviše partnera doživljava psihološko nasilje (85,4%), fizičko nasilje (47,2%) te seksualno nasilje (29,2%) (Straus i sur., 1996; prema Machado i sur., 2016). Također, jedno istraživanje govori da je čak do 91% muškaraca doživjelo barem jedan oblik fizičkog, psihološkog ili seksualnog nasilja od strane svoje partnerice (Straus i sur., 1996; prema Machado i sur., 2016).

5.) Ne postoji razlika u učestalosti korištenja nasilja između muškaraca i žena i postoji razlika u metodi i razlozima koji dovode do nasilnog ponašanja (Hines i sur., 2007).

Nakon što se sagleda ozbiljnost i vrtoglava učestalost različitih oblika nasilja žena nad svojim partnerima potrebno je istražiti što je uzrok društvenog odbacivanja ovog problema kao relevantnog. Stručnjaci navode nekoliko različitih teorija zbog koje je nasilje nad muškarcima marginalizirano i stavljeno van društvene brige, a govore o tradicionalnim društvenim stereotipima po kojima muškarac ima dominantnu ulogu u vezi i društvu. Na to se nadovezuje patrijarhalna teorija koja ne priznaje postojanje ženskog nasilja jer percipira nasilje kao sredstvo za uspostavu moći i dominacije, a moć i kontrola su isključivo muške preokupacije. Feministički pokret koji pokušava svu pažnju javnosti podvrgnuti isključivo pitanju ženskog problema nasilja jer bi u protivnom žene izgubile vječni status žrtve koji je još uvijek prihvaćen kao sveopći stav društva. Navode se i razlozi zbog kojih nasilje muškaraca nad ženama izaziva više reakcija društva: 1) muškarci su fizički superiorniji, zbog toga što su jači i veći mogu fizički svladati ženu kada postane nasilna ili je pak ozbiljno ozlijediti jer se ona vjerojatno ne će moći obraniti jer je slabija, 2) znatan broj napada na žene dogodio se za vrijeme trudnoće čime je nerođeno dijete kao i sam život žene stavljen u opasnost, 3) muškarci su ekonomski i socijalno manje ovisni o svojim partnericama nego što je to obratan slučaj. Kako je ustanovljeno da je dobar dio ženskog nasilja motiviran ili osvetom prema nasilnom partnerom ili samoobranom, jedno od stajališta je da se problem ženskog nasilja može smanjiti ukoliko se riješi problem nasilnih muškaraca u vezi. Zbog nasilnosti muškaraca, njihove partnerice reagiraju vlastitom dozom nasilnog ponašanja čime se ponovo pridodaje važnost muškome nasilju kao ključu za shvaćanje nasilnosti žena. Ovo su samo neki od razloga zbog kojih je muško nasilje stavljeno često van diskusije. Čak i u ovome kratkome pregledu potencijalnih razloga zbog kojeg se nasilje nad muškarcima još uvijek umanjuje, vidimo potencijalne implikacije takvoga stava na socijalne službe i traženje pomoći zlostavljanih muškaraca. Ako se uzme u obzir da su ovakvi razlozi često referentni i sveprisutni u svijesti zakonodavstva i djelatnika služba koje bi trebale pružiti pomoć žrtvama zlostavljanja, ne začuđuju iskazi muškaraca koji su doživjeli neprofesionalan i neravnopravan tretman u usporedbi sa ženskim žrtvama obiteljskog nasilja. Od nevjerovanja policije, uhićenja muškaraca kao žrtava umjesto žena koje su bile agresori, ismijavanja, lažnih optužba na sudovima, ne postojanja skloništa za zlostavljane muškarce, teškoće prilikom dobivanja skrbištva nad djecom kod brakorazvodnih parnica i slično samo su neke od poteškoća koje takva uvjerenja generiraju. Takav stav koji degradira važnost muškaraca kao žrtva nasilja ne

pomaže niti ženama niti muškarcima jer takvo neprepoznavanje od strane javnosti ne će rezultirati smanjenjem broja muškaraca koji trpe posljedice obiteljskog nasilja niti će ženama pomoći u kontroli vlastitih impulsa. Zbog toga je potrebno osvijestiti i educirati javnost kao i zakonodavna tijela o tome problemu kako bi se napokon poduzele potrebne mjere kojima bi se osigurali jednaki uvjeti za pomoć muškarcima.

Posljedice zlostavljanja muškaraca, iako nisu toliko ozbiljne kao kod posljedica zlostavljanja žena, ne daju društvu opravdanje za zanemarivanje potrebe psihološke podrške muškarcima. Posljedice zlostavljanja mogu se manifestirati na nekoliko različitih razina: od fizičkog ranjava, raznoraznih ozljeda koje u konačnici mogu rezultirati i ubojstvom, pa sve do psiholoških posljedica poput depresije, psihosomatskih simptoma, anksioznosti, osjećaja povrijeđenosti, bespomoćnosti, ljutnje i slično. Na emocionalnoj razini takvi problemi manifestiraju se kroz zloupotrebu alkohola i opojnih sredstava kao negativni mehanizmi nošenja s traumatičnim iskustvom nasilja. Trauma može dovesti do Posttraumatskog stresnog poremećaja zbog koga se kontinuirano ponovno proživljavanje traumatičnog događaja pokušava ublažiti konzumacijom opojnih sredstava, kao sredstvo samo-lijčenja koje pomaže žrtvi da si olakša akutne simptome PTSP-a. Problem zlostavljanja i zlouporabe alkohola i psihoaktivnih tvari u tijesnom su odnosu kod prijenosa traume na nove generacije. Traumatski doživljaj stvara predispoziciju za zlouporabu alkohola i psihoaktivnih tvari, a problemi s alkoholom i psihoaktivnim tvarima su u pozitivnoj korelaciji s nasilnošću žena čime one mogu započeti novi krug zlostavljanja i trauma u obitelji. Uzmemo li u obzir transgeneracijski prijenos nasilja, postaje kristalno jasno kako je to važan i ozbiljan društveni problem koji ne zahvaća samo jednu generaciju nego se prenosi i na sljedeću.

9. Literatura

Ally, E. Z., Laranjeira, R., Viana, M. C., Pinsky, I., Caetano, R., Mitsuhiro, S., Madruga, C. S. (2016): Intimate partner violence trends in Brazil: data from two waves of the Brazilian National Alcohol and Drugs Survey. *Revista Brasileira de Psiquiatria*. 38(2). 98–105.

Barber C. F. (2008): Domestic violence against men. *Nursing Standard*. 22(51). 35-39.

Cook, M. C., Morisky, D. E., Williams, J. K., Ford, C. L., Gee, G. C. (2016): Sexual Risk Behaviors and Substance Use Among Men Sexually Victimized by Women. *AJPH Research*. 106(7). 1263-1269.

Djikanovic B., King, E. J., Bjegovic-Mikanovic, V. (2013): Gender Differences in Health Symptoms Associated with the Exposure to Physical Violence in Family: Data from the 2006 National Health Survey in Serbia. *Fam Viol*. 28. 753-761.

Dobash, R. P., Dobash, E. R., Wilson, M., Daly, M. (1992): The Myth of Sexual Symmetry in Marital Violence. *Social problems*. 39 (1). 71-91.

Dutton, D. G., Nicholls, T. L. (2005): The Gender Paradigm in Domestic Violence: Research and Theory. *Aggression and Violent Behavior*. 10. 680-714.

Eckstein, J. J. (2010): Reasons for Staying in Intimately Violent Relationships: Comparisons of Men and Women and Messages Communicated to Self and Others. *J Fam Viol*. 26. 21–30.

Enander, V. (2011): Violent Women? The Challenge of Women's Violence in Intimate Heterosexual Relationships to Feminist Analyses of Partner Violence. *Nordic Journal of Feminist and Gender Research*. 19(2). 105–123.

Esquivel Santovena, E., Dixon, L. (2012): Investigating the true rate of physical intimate partner violence: A review of nationally representative surveys. *Aggression and Violent Behavior*. 17. 208-219.

Flynn, C. P. (1990): Relationship Violence by Women: Issues and Implications. *Family Relations*. 39. 194-198.

Gerber, G. L. (1991): Gender Stereotypes and Power: Perceptions of the Roles in Violent Marriages. *Sex Roles*. 24(7). 439-458.

Hanson Frieze, I. (2008): Social Policy, Feminism, and Research on Violence in Close Relationships. *Journal of Social Issues*. 64(3). 665-68.

Hines, D. A., Brown, J., Dunning, E. (2007): Characteristics of Callers to the Domestic Abuse Helpline for Men. *Journal of Family Violence*. 22. 63-72.

Hines, D. A., Malley-Morrison, K. (2001): Psychological Effects of Partner Abuse Against Men: A Neglected Research Area. *Psychology of Men & Masculinity*. 2(2). 75-85.

Hines, D. A., Douglas, E. M. (2009): Women's Use of Intimate Partner Violence against Men: Prevalence, Implications, and Consequences. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*. 18. 572-586.

Holmila, M., Beccaria, F., Ibanga, A., Graham, K., Hettige, S., Magri, R., Munne', M., Plant, M., Rolando, S., Tumwesigye, N. (2014): Gender, alcohol and intimate partner violence: Qualitative comparative study. *Drugs: education, prevention and policy*. 21(5). 398-407.

Jackson, J. B., Miller, R. B., Oka, M., Henry, R.G. (2014): Gender Differences In Marital Satisfaction: A Meta-Analysis. *Journal Of Marriage And Family*. 76. 105-129.

Kruttschnitt, C., Gartner, R., Hussemann, J. (2008): Female Violent Offenders: Moral Panics or More Serious Offenders?. *The Australian And New Zealand Journal Of Criminology*. 41(1). 9-35.

Kumar, A. (2012): Domestic Violence against Men in India: A Perspective. *Journal of Human Behavior in the Social Environment*. 22. 290-296.

Larsen, S. E., L. Hamberger, K. (2015): Men's and Women's Experience of IPV Part II: A Review of New Developments in Comparative Studies in Clinical Populations. *Fam Viol*. 30. 1007-1030.

Lechtenberg, M., Stith, S., Horst, K., Mendez, M., Minner, J., Dominguez, M., Hughes, V., McCollum, E. (2015): Gender Differences in Experiences with Couples Treatment for IPV. *Contemp Fam Ther*. 37. 89-100.

- Lindorst, T., Oxford, M. (2008): The long-term effects of intimate partner violence on adolescent mothers' depressive symptoms. *Social Science & Medicine*. 66. 1322-1333.
- Machado, A., Matos, M., Hines, D. (2016): Help-Seeking and Needs of Male Victims of Intimate Partner Violence in Portugal. *Psychology of Men & Masculinity*. 17(3). 255-264.
- Melton, H. C., Sillito, C. L. (2012): The Role of Gender in Officially Reported Intimate Partner Abuse. *Journal of Interpersonal Violence*. 27(6). 1090-1111
- Mihalic, S. W., Elliott, D. (1997): If Violence Is Domestic, Does It Really Count? *Journal of Family Violence*. 12(3). 293-311.
- Mirchandani, R. (2004): Battered Women's Movement Ideals and Judge-Led Social Change in Domestic Violence Courts. *The Good Society*, Volume 13, No. 1. 32-37.
- Popescu, M., Drumm, R., Mayer, S., Cooper, L., Foster, T., Seifert, M., Gadd, H., Dewan, S. (2009): "Because of my beliefs that I had acquired from the church...": Religious Belief-based Barriers for Adventist Women in Domestic Violence Relationships. *Social Work & Christianity*. 36(4). 394-414.
- Randle, A. A., Graham, C. A. (2011): A Review of the Evidence on the Effects of Intimate Partner Violence on Men. *Psychology of Men & Masculinity*. 12(2). 97-111.
- Skolnick, A. J., Bascom, K. L., Wilson, D. T. (2013): Gender Role Expectations of Disgust: Men are Low and Women are High. *Sex Roles*. 69. 72-88.
- Stemple, L., Meyer, I. H. (2014): The Sexual Victimization of Men in America: New Dana Challenge Old Assumptions. *American Journal of Public Health*. 106(6). 19-26.
- Straus, M. A., Gelles, R. A. (1986): Societal Change and Change in Family Violence from 1975 to 1985 As Revealed by Two National Surveys. *Journal of Marriage and the Family*. 48. 465-479.